IN MEMORIAM **IOAN PETRU CULIANU** • pag. 4–5 •

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA"

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 19 (1308) iunie 1991

SALA DE LECTURA

John FOWLES — THE COLLECTOR pag. 6

L. I. STOICIU — Doi „golani" se căsătoresc pag. 7

Al. ZUB — Ceasul adevărului pag. 2

Tergiversarea

Majoritatea chestiunilor de interes național, ce ar impune adoptarea unor decizii prompte, are parte, la noi, de întîrzieri, de amînări, de tergiversări. Ne grăbim periculos de încet să devenim ceea ce clamăm în toate ocaziile: o democrație europeană. Și măcar dacă această lentoare ar izvorî din dorința de a nu greși, din precumpănirea spiritului critic. Însă amînarea e o tactică, și încă una eficientă. Scurgerea timpului liniștește spiritele, adoarme îndoielile, șterge temerile, generînd indiferență, chiar lehamite, pînă și în sufletele cele mai înfierbîntate. Iar lehamitea tolerează multe. Cîteodată și încuviințează multe. S-a scurs aproape un an de la tragedia din iunie, dar parlamentul încă nu a catadixit să se pronunțe. S-a realizat, între timp, și un film documentar despre Piața Universității, dar ce folos? Cîte un deputat neatins de amnezie reclamă, la răstimpuri, introducerea subiectului pe ordinea de zi, numai că planul adunării pare acaparat de probleme infinit mai presante. E mai mult ca sigur că, de n-ar fi fost termenele impuse de Consiliul european, dublul raport asupra evenimentelor de la Tîrgu-Mureș ar fi așteptat și azi înscrierea pe agenda exigentului nostru parlament. Exemplele de tergiversare sînt, din păcate, îngrijorător de numeroase. Discutarea Legii fondului funciar a fost întîrziată pînă spre primăvară, iar aplicarea ei e împiedicată prin toate mijloacele. La fel și legile destinate a reglementa regimul investițiilor externe. Inițial, se anunțase distribuirea bonurilor de valoare în luna mai. Acum e amînată pentru septembrie, cînd, se zice, vor fi împărțite și titlurile de proprietate funciară. Și nu e imposibil ca, în septembrie, să se fixeze alt termen. Nimeni nu pune la îndoială utilitatea anumitor legi adoptate, deși prevederile unora (a siguranței naționale de pildă) nasc îndreptățite temeri în privința șanselor democrației în România. Numai că, atîta vreme cît nu avem o Constituție, prioritate absolută ar fi trebuit acordată altor legi, care să elibereze mecanismul economic de frînele ce-i împiedică funcționarea, să restabilească proprietatea privată și să încurajeze efectiv inițiativa particulară. Altminteri, sînt toate șansele ca, la adăpostul legilor croite doar pentru a o menține, puterea să stăpînească discreționar o țară moartă.

Tergiversată e și ratificarea Tratatului de amiciție și bună vecinătate cu U.R.S.S. A trecut o lună de la semnarea lui și încă nu a fost supus discuției Parlamentului. Se așteaptă, poate un moment favorabil, o ratificare la înghesuială. România e singura țară din fostul bloc răsăritean care s-a grăbit să-l semneze. Celorlalte, condițiile lui li s-au părut inacceptabile. În special prevederea ce dă drept de veto marelui amic în alegerea aliaților. Noua, dimpotrivă, ni s-a părut normală. Normală ni s-a părut și absența oricăror precizări asupra teritoriilor românești de peste Prut. Mai mult, nu am ezitat să legitimăm dreptul străinilor asupra lor. Cum normală ni s-a părut și trecerea sub tăcere a problemei tezaurului. Albania a restabilit, de curînd, relațiile diplomatice cu Marea Britanie și urmează a reintra în posesia tezaurului aflat în băncile londoneze. Noi întreținem raporturi prietenești cu Uniunea Sovietică și preferăm, de aceea, să-l știm în păstrare la Moscova. Deoarece FSN-ul e majoritar în Parlament, n-ar fi de mirare ca Tratatul să fie ratificat în pofida imenselor daune pe care ni le provoacă. Însă abia după furtunoase discuții. Mai ales că pînă și UDMR-ul a ajuns să-și manifeste îngrijorarea pentru soarta românilor din Basarabia și Bucovina. Nu **Vatra românească**, nu guvernul, nu președintele României, ci Uniunea democrată a maghiarilor! Originala noastră democrație nu se dezminte.

Tergiversarea va funcționa, probabil, și în cazul „moțiunii Iordache", semnată de 135 de deputați și avizată favorabil de Biroul Senatului. Dezbaterea ei ar fi trebuit să urmeze procedura de urgență, metodic solicitată de guvern pentru atîtea proiecte de interes secund ori destinate a restrînge drepturile cetățenești. Însă va fi lăsată să aștepte pînă se va încheia „pregătirea" materialelor ce urmează a fi puse la dispoziția proiectatei comisii de studiere a dosarelor înalților funcționari publici. Care comisie va îndeplini doar formalitatea de a confirma neimplicarea actualilor demnitari în necuratele afaceri ale securității. În Cehoslovacia, numărul informatorilor acestei instituții e estimat a trece de 140.000. După cum evoluează lucrurile, numărul lor va fi la noi, incomparabil mai mic și nu va îngloba decît persoane neînsemnate politic: sute, eventual mii, de acari Păun. Se poate, de altfel, presupune că „regretabila gafă" de la Berevoiești, ce a îndepărtat definitiv masca de pe chipul domnului Măgureanu, va determina creșterea profesionalismului SRI-ului. Distrugerea documentelor compromițătoare va fi, de acum înainte, ireproșabilă.

AL. DOBRESCU

Et in Golania ego !

Et in Golania ego !... Am fost și eu în Golania ! Cu un an și ceva în urmă, aflîndu-mă la București, obișnuiam să merg, cînd se lăsa seara, în Piața Universității. Erau, dacă pot spune, vecerniile bucureștene. Se petrecea acolo un fenomen aparte, care mă atrăgea irezistibil prin patetismul și exuberanța lui, prin sentimentul de incomparabilă comuniune pe care îl trăiau participanții la neobișnuitul ceremonial. Se crease, în acea unică „Zonă liberă de neocomunism", un spațiu de puritate a iluziilor și de fervoare, de speranță exaltată și de imaginația descătușată din chingile fricii. Euforia născută din recucerirea demnității se împletea cu fiorul de neliniște iscat de grave presentimente. Iubirea, liant al unei solidarități irepetabile, părea umbrită de cîte o răbufnire de ură, o ură de altfel explicabilă, împotriva spectrului emanat de energiile maligne ale unui trecut ce se încăpățîna (se încăpățînează !) să nu dispară. Se cînta, naiv, entuziast, cu înverșunare. Se scandau lozinci, al căror tîlc și a căror îndreptățire mărturisesc cinstit că mi-au scăpat uneori. Un cor impresionant reunea miile de voci ce se regăseau întru aceeași credință și aceleași, îmbătătoare, elanuri.

Se înfiripase, din gesturi mereu repetate, expresii inspirate, simboluri grăitoare, un întreg ritual, prin care oameni de toate vîrstele comunicau sub un orizont dominat de nevoia de libertate și de adevăr. Era fascinant, chiar dacă nu lipseau unele incidente, provocări și imprecații, era curat, cu toate că avea cineva grijă (nu spui cine, persoana însemnată !) să încurajeze infiltrațiile de sordid. A fost, și nu știu cînd și dacă va mai fi, o izbucnire de idealism și de clarviziune, o șansă a regenerării morale după o atît de lungă umilință.

Apoi, inevitabil sau nu, a urmat dezamăgirea. Iar pe acest fond de tristețe și (aparentă) descumpănire s-a petrecut, spre oroarea lumii civilizate, spectacolul crispant al unor violențe, al unor atrocități săvîrșite sub înalta oblăduire a ideii de consens.

Regăsesc secvențe din această saga a unui mai indimenticabil în documentarul pentru minte, inimă și învățătură **Piața Universității**, regizat de Stere Gulea. Producția — Lucian Pintilie, autorul urgisitului film **Reconstituirea**. Și aici, ceea ce ni se propune este o reconstituire. Golaniada... Celebrul balcon al Facultății de geologie. Chipuri expresive din agora. Fizionomii de oratori iluminate, transfigurate de nădejdea într-o izbăvire definitivă de răul care ne-a pustiit. Bucurie, impetuozitate, tumult... Dramatism, ca în martiriul greviștilor foamei. Sarcasm, țintind sloganuri inepte și rostiri demagogice. Un umor inventiv, ca pe acele ecusoane mărturisind apartenența la Golania. Vă amintiți ? „Golan bătrîn și blînd", ș.a.m.d Eugen Ionescu înconvinsă" ș.a.m.d. Eugen Ionescu însuși se declara, cu o admirabilă promptitudine, cetățean al acestei Utopii ce trasa seară de seară conturul unei societăți la care, prin sacrificiul celor căzuți în Decembrie, ne cîștigasem dreptul să aspirăm. Ce s-a ales din freamătul acelei primăveri ?

Ce s-a ales din Piața Universității ? Cum o privesc, după atîta vreme, protagoniștii de atunci ? Montajul scurt, prea scurt, din filmul lui Stere Gulea e foarte instructiv. Cine și cum răspunde la anchetă ? Și cît de sincer ? Cît de implicat (am folosit inadins acest cuvînt ambiguu)? Iată-i, în planuri alternante... Un critic de artă, acum înfatuat președinte al unei Televiziuni vicioase și viciante vorbind incoerent, stufos și cu alunecoase prețiozități. Un fost ministru de Interne, apreciind, în nemuritoarea limbă de lemn, că Piața (care, nu mă îndoiesc, îi dădea insomnii) a fost un „fenomen major". Un gazetar de la „Azi", ziar care a dus o îndîrjită campanie de denigrări, debitînd pompoase generalități în care se vede cît de colo că nu crede. Un locotenent-colonel, supărat că manifestanții au „profanat trivialități". Un prim-ministru care, distorsionînd-distorsionînd, vrea să ne facă să credem într-o „scormoneală interioară frustată" a dumisale. Îi revedem pe Ion Caramitru (parcă timorat, în orice caz, fără aplomb), pe Ana Blandiana (încrezătoare încă), Petre Mihai Băcanu, Dumitru Iuga, Toader Stețca. Nu putea lipsi, firește, Silviu Brucan. Într-o replică de un revoltător cinism, politologul atît de mulțumit de sine recomandă greviștilor foamei să mănînce o friptură ca să poată fi apți de dialog. Or, acest dubios înțelept de Dămăroaia, cum rînjește dînsul fără să-i pese de nimeni și nimic, nici măcar de buna-cuviință. Halal de noi că-l suportăm ! Pe el, ca și pe alții...

Tensiunea crește în preajma nefastelor zile de 13 — 15 iunie. Șarje ale „mielușeilor" poliției (fals — bonomul, involuntar — comicul ministru de resort negînd cu seninătate orice brutalități, în timp ce noi vedem ce e de văzut). Șocanta convorbire de pe banda de magnetofon (în legătură cu incendierea autobuzelor, după cum „a fost înțelegerea"). I.M.G.B., care face ordine, defilînd stalinist și „justițiar". Mineriada — mai slab susținută din păcate, de cadre elocvente. Isteria hidă a unor oameni, și mai ales a unor agresive femei „de bine". Cruzime, obtuzitate, grotesc. Ziarul „Adevărul" avea să-și ceară iertare — sînt convins că fără pic de sinceritate — pentru mistificările de pe urma cărora au avut de pătimit principalele partide de opoziție. Morții neidentificați de la Străulești. Peste Piața Universității, într-o imagine sugestivă, de relevanță meaforică, sufla un vînt de rea vestire.

Ceea ce m-a izbit la acest documentar, căruia nu i-ar fi stricat un accent mai profund, mai analitic și o tentă de caricatural ceva mai fină, nu este atît violența, acea violență dezlănțuită căreia i s-au adus energice, călduroase mulțumiri. Ci, dacă îmi îngăduiți, vitalitatea insolentă a unor flagrante neadevăruri, persevera nonconcordanță dintre gînd și faptă din atîtea ciudate întîmplări și din atîtea nonșalante discursuri. Minciuna, mai mult sau mai puțin sofisticată. Este fără doar și poate, un simptom de supraviețuire a unei detestabile mentalități, comunistă în esență, fesenistă în formele de manifestare. Se dovedește o dată în plus că, într-adevăr, dacă nu ar fi existat, Piața Universității ar fi trebuit inventată. Și dacă ar fi să fie nevoie, reinventată.

Florin FAIFER

Ceasul adevărului

Cea mai violentă și mai dramatică dintre răsturnările de regim din Europa răsăriteană a produs și cele mai slabe rezultate. România, un caz special în această parte a continentului timp de un sfert de secol, a continuat să fie astfel și după eliminarea dictatorului ce avusese nesăbuita ambiție de a-și pune pecetea, una sumbră, peste epocă. Latura specifică a acelui regim de tristă amintire a fost autarhia, refuzul oricărei deschideri atunci cînd regimurile comuniste din jur se aflau în plină disoluție și căutau mijloace de acomodare la noile exigențe ale timpului. Refuzul fatal, căci astfel dictatorul și-a îndepărtat pe unii sprijinitori și a făcut posibilă, în parte, defecțiunea aparatului represiv. Cînd nemulțumirea poporului izbucni, ici și colo, mai întîi la Timișoara, apoi în capitală, și în alte orașe, o parte a forțelor coercitive se alăturaseră mișcării sau în tot cazul, n-au împiedicat-o să se producă. În același timp, ele erau interesate să păstreze un control cît mai deplin asupra societății motiv pentru care și-au împins oamenii, în diverse chipuri, la pîrghiile de comandă. Înainte ca lumea să poată afla ce s-a întîmplat ei dețineau acele pîrghii și au fost în măsură a influența astfel mersul lucrurilor la orice nivel. Primii care și-au dat seama de acest lucru s-au vădit foștii disidenți, prinși de formă în noile organisme, însă fără autoritate reală. Intelectuali, studenți, tineri ce luaseră parte la revoluție și se vedeau acum lipsiți de roadele ei, s-au alăturat mișcării de protest contra noii situații. O mișcare ce a cunoscut cele mai diverse forme și o durată incredibil de lungă, fără să impună totuși soluțiile scontate. Noul regim, strivit de vechile instrumente coercitive, deținea toate mijloacele și nu i-a fost greu să facă „jocul", asigurînd o anume continuitate de sistem, dincolo de micile schimbări cosmetice admise de ochii lumii. Ca și tînărul nobil din **Ghepardul**, amestecat în revoluția garibaldiană, el ar fi putut spune : „A trebuit să se schimbe ceva pentru ca totul să rămînă așa cum a fost". Precipitarea alegerilor, pentru a-și asigura o legitimitate mai înainte ca opoziția să devină redutabilă, ține de același proiect de instrumentalizare a puterii, proiect căruia i s-au opus îndelung cîteva categorii sociale. Timișorenii, cu **proclamația** lor, au dat din nou tonul. Ocupînd apoi piața Universității, în plin centru al capitalei, sub ochii presei străine și ai diplomației, tinerii (nu numai studenți) au încercat să determine o purificare a societății noastre bolnave. Ei au ajuns repede a fi conștiința morală a acesteia, un simbol al înnoirii, proiecția unei comunități distruse, amorfizate, incapabilă încă de o restructurare adevărată. Pericolul a fost perceput brusc de putere, care n-a ezitat să ia toate măsurile spre a-i reduce la minimum, a compromite „fenomenul" și a îndrepta sentimentele publice, lesne manipulabile, contra celor care „destabilizau" cu obstinație. Voiau aceștia să intre în dialog cu puterea, să „trateze" ? Puterea îi va lăsa anume „să fiarbă în suc propriu", nu fără a adăuga ea însăși ingrediente bine alese și bine infiltrate, astfel ca lumea din jur să perceapă mica „zonă liberă de neocomunism" ca un loc de perdiție, stăpînit de duhul lambadei și de nevoia unui exorcism colectiv. Nimic mai simplu decît a garnisi zona cu bișnițari, a calomnia liderii, a răspîndi zvonuri infamante, a incita spiritele „burgheze" contra tulburătorilor „liniștii noastre". Ce nu s-a inventat pentru a stîrni reacții ostile contra „golanilor" ? N-au fost cruțați nici greviștii foamei, care populau zona în mare număr, fără a impresiona totuși o putere funciarmente insensibilă la mesajul tinerei generații. Insensibilă, fiindcă ea nu dorea decît să păstreze pentru sine vechile avantaje, pe seama structurilor existente, să reducă la minimum riscurile tranziției. O tranziție lentă, dificită, echivocă. În timp ce tinerii cereau lichidarea sistemului comunist, noua echipă ajunsă la putere nu voia decît să-l îndulcească printr-un reformism de tip gorbaciovian. Doar anticeaușistă din start, ea nu voia să fie și anticomunistă. De unde conflictul cu forțele mai radicale îndeosebi cu tinerii. Erau tocmai tinerii pe care Alexandru Paleologu voia să-i reprezinte, în deplina puritate a reacției lor anticomuniste, ca ambasador la Paris. Nimic mai frumos, mai reconfortant, decît gestul de protest pe care și l-au prelungit aproape două luni, timp în care puterea izbuti să-și obțină „legitimitatea" prin scrutin electoral, nu însă și acea credibilitate care să o facă și eficientă. Spre consternarea lumii, ea recurse de mai multe ori la „trupe de asalt" minerești pentru a se impune, ajungînd să se identifice oarecum cu această practică abuzivă, de sorginte totalitară. A se menține la putere cu orice preț, iată norma cea mai înaltă ce se degajă din conduita noilor factori, aduși la cîrmă ca „emanație" a răsturnărilor din decembrie '89. Nici o presiune n-a fost destul de puternică pentru a-i hotărî să cedeze, nici un risc prea mare. Primejdia unui război civil nu le-a slăbit voința de putere **à tout prix**. Fenomenul „Piața Universității" e produsul unei enorme decepții, într-un moment cînd profesioniștii puterii se confruntau cu amatoria politică și cu idealismul firesc al noii generații. Era un apel la sinceritate, la adevăr, ca o condiție indispensabilă pentru orice proces de autentică însănătoșire. A fost ratată oare definitiv șansa adevărului propus acolo ori suspendată numai în dreptul unei ore necunoscute încă ?

Al. ZUB

Biftec tartar în Piața Universității

„Golanii" din Piața Universității, precum și fenomenul ca atare — în ansamblul său —, nu au fost iubiți în România. Nici nu ar fi putut fi altfel, căci ei veneau, într-un spațiu al **defulării dirijate**, cu prospețimea incomodă a reacției libere de orice calcul, cu siguranța purității și, deci, cu acea detașare iresponsabilă pe care numai utopia e în măsură să ți-o confere. „Golanii" din Piața Universității au fost singuri căci așa au și meritat să fie ! După ce evenimentele din decembrie '89 au restabilit atît de spectaculos, prin sacrificiul eroic al cîtorva copii și tineri, demnitatea tuturor, după ce în acele zile de confuzie și speranță ne-am simțit TOȚI (privind la televizor, firește !) mai buni și mai curați, au venit, iată o mînă de tineri exaltați care ne-au pus în fața unei alternative incomode (ca orice alternativă ce presupune o decizie și, implicit, o atitudine) : să alegem între minciuna liniștitoare și adevărul destabilizator. De fapt alegerea fusese de mult făcută iar reacțiile de dezaprobare la adresa celor din piață au crescut pe măsură ce mesajul lor era din ce în ce mai limpede căci, pentru prima oară în perioada post-revoluționară comunistă, românii au trebuit să-și afirme, individual, opțiunea : să fie deschisă, pe față, pentru sau împotriva minciunii. Iar „votul de neîncredere" dat pieței a fost măsura exactă, nesmintită, a curajului nostru.

Filmul despre Piața Universității este un film îngrozitor de trist și de amar. El consemnează, într-un montaj incendiar, ce-i drept, epopeea rușinii noastre naționale. De ce epopee? Pentru că oricît ne-am preface, agonia spiritului civic și nașterea nucleului de reacție a societății civile — fenomene pe care piața le-a provocat — stau, așa cum ne șade nouă bine, sub zodia epicului. În primul rînd sumedenia de zvonuri și povestiri fanteziste despre ce se întîmplă acolo (zvonuri care au fost lansate și colportate de securiști și de întreaga rețea de informatori proaspăt reactivată în epocă) și care urmăreau să creeze alibi-uri morale celor slabi de înger („cum să mă amestec, eu, domnule, în „așa ceva?"), precum și transparenta încercare de compromitere a partidelor de opoziție (pe care unii le-au văzut „cu ochii lor" cum dădeau bani, droguri și alte minunății de această factură, celor din piață). În al doilea rînd, dacă tot vorbim de epic, **scenariul de curățire** a pieței care va constitui, din nefericire pentru noi, un nesecat îndemn la repovestire. Și la rememorare, bineînțeles ! Și, în fine, excelentul debușeu oferit acelora dintre noi care, în loc să acționeze, în loc să ia atitudine și să facă evenimentele, s-au mulțumit sub stindardul falnic al libertății de opinie, doar să le comenteze. Înverșunarea ridicolă a multor comentatori de a demonstra că „cei din piață nu sînt nici ei curați" sau că cei care vorbesc acolo o fac din evidente rațiuni propagandistice, a contribuit, cu siguranță, la ușurarea misiunii de „curățire". E limpede cît de incomodă a fost piața nu numai pentru cei de la putere, ci pentru noi toți, căci ne-a pus în față o oglindă neplăcută, în care ne obliga să ne descoperim adevăratul nostru chip : cu ipocriziile și hidoșeniile aferente. Iar pentru asta cei din piață au trebuit să plătească, și au plătit cu vîrf și îndesat.

Pentru spectatorii dornici de senzațional și care au dorit să se cutremure de oroare în sala de cinema, filmul a fost, aproape sigur, o deziluzie. Nu s-au făcut dezvăluiri mai spectaculoase decît cele pe care le știam. Dimpotrivă chiar, am senzația că nici nu s-au folosit toate materialele „dure". De fapt nici nu era nevoie, căci nu atrocitățile de atunci mai trebuiau puse în lumină cît evoluția evenimentelor, modul cum s-au legat ele încă din după-amiaza zilei de 22, complicitățile și minciuna. Căci aceasta este evident eroina întregii noastre tragedii post-ceaușiste. Modul revoltător cum mint personajele principale ale acțiunii (mai e oare nevoie să le mai numim ?), ticăloșenia și cinismul lor sînt cu adevărat puse în prim plan. Ele sînt principalele surse ale destabilizării și ale disperării noastre. Întîmplarea a făcut ca atunci cînd am ieșit din sala cinematografului „Victoria" din Iași să aud o reflecție, cutremurătoare prin relevanța ei, a unui tînăr obișnuit, din categoria celor care s-au aruncat sub roțile TAB-urilor în decembrie. El îi spunea prietenului să cam așa: „vezi bă, că au avut dreptate bătrînii cînd nu ne-au lăsat atunci să ieșim în stradă ? Muream ca proștii, pentru nea Zîmbiescu ăsta !".

(continuare în pag. 6)

Florin CANTEC

NU TEHNICIENII DIN GUVERN TREBUIE SCHIMBAŢI, CI PRIMUL MINISTRU TREBUIE SCHIMBAT

Dorin Popa în dialog cu Doamna DOINA CORNEA

PROCURORUL DOMŞA, CARE M-A ARESTAT SUB CEAUŞESCU, LUCRA ACUM CU PROCURORUL TRIMIS DE ILIESCU

— Da. Vedeţi, eu i-am spus Domnului Iliescu că procurorul pe care l-a trimis la Cluj, să facă anchetă, nu face nimic asupra Securităţii. A, că trebuie luat pe rînd. Am depus eu însămi o plîngere împotriva persecuţiilor neîntemeiate de sub Ceauşescu şi procurorul care m-a arestat pe mine şi pe fiul meu, care a emis mandatul de arestare, cînd m-am dus cu plîngerea, lucra cu procurorul trimis de la Bucureşti. Deci, reintrase în funcţie. Ei, cum va face anchetă împotriva lui însuşi? Spuneţi-mi!

— Dumneavoastră nu cunoaşteţi toţi oamenii, vechi, toate structurile vechi, cum le cunoaşte Iliescu. El şi oamenii lui au ştiut foarte bine la cine să apeleze.

— Bine, dar asta m-a lămurit. Cînd îl intîlnesc pe procurorul Domşa, care m-a arestat, acolo, cu mormanul de hîrtii în faţă şi lucra.

— Ce reacţie a avut, doamnă, cînd v-a văzut?

— Practic, ne-am făcut că nu ne recunoaştem reciproc, iar procurorul Scărlătoiu, trimis de domnul Iliescu, de la Bucureşti, a spus că cererea mea nu este bine făcută, pentru că nu dau nume. Cine a fost poliţistul care m-a bătut, ca să pornească anchetă împotriva lui? Păi zic: „domnule procuror, o să pedepsiţi un biet miliţian şi o să ziceţi că aţi pedepsit **Securitatea!** Eu vreau ca dumneavoastră să-mi răspundeţi. Altfel am judeca oamenii dacă le-am şti numele. Cine mi-a tăiat telefonul, un an jumătate, cine mi-a confiscat corespondenţa un an jumate şi mai ales cine a emis ordinul de a avea poliţie la poartă şi de a fi urmărită pas cu pas?“ Atunci, brusc, i-am zis: „a, vreţi nume, am aici un martor, pe domnul procuror Domşa, care ştie, e în miezul problemei. Întrebaţi-l pe dînsul! El ştie totul“.

— Cum a reacţionat?

— Am spus că a emis două mandate de arestare, împotriva noastră, ceea ce este adevărat, că am stat cinci săptămîni şi aceste mandate de arestare se prelungesc tot la 30 de zile. Atunci a avut o reacţie de copil, aş zice: „nu, numai unul am emis eu!“.

— Cînd v-aţi dat demisia din CFSN?

— În 22 ianuarie, cînd **Frontul** s-a declarat partid politic, partid care va participa la alegeri.

— Cum se comportau Iliescu şi Petre Roman?

— Noi nu aveam cuvînt. Nici nu ştim cînd s-a ales biroul politic, acela cu Brucan, Bîrlădeanu, Iliescu, Ionescu...

— Dumneavoastră nu eraţi în biroul politic?

— Nu, vai de mine! Nu era nici un opozant. Singurul om cinstit acolo a fost Caramitru. Restul au fost oamenii lor: Cazimir Ionescu, Gelu Voican ş.a.m.d.

— Deci în privinţa lui Caramitru n-aveţi reţineri. El a fost ultimul care s-a retras.

— Da. Îmi pare foarte bine că a reuşit, Caramitru, să vadă realitatea şi s-o interpreteze. Eu sînt convins că este un om de „bună credinţă“.

— Dacă apare aşa, „de bună credinţă“, e ironic.

— Nu nu, nu. Nu sînt ironică. Buna credinţă este devalorizată de actuala putere care a arhifolosit această sintagmă. Sînt convinsă că şi în guvernul actual se tot propune guvern de coaliţie şi să se rotească membrii guvernului. Nu atît tehnicienii din guvern trebuie schimbaţi, ci primul ministru trebuie schimbat! Pentru că eu nu doresc ca domnul Pleşu să plece de la cultură, de exemplu. Sau mai sînt acolo economişti pricepuţi. Nu ştiu de ce, din intuiţie, eu cred că domnul Stolojan este un om cinstit. Deci, sînt oameni de valoare. Eu nu cred că aceşti oameni, în primul rînd, trebuiesc înlăturaţi, ci trebuie să plece cel care imprimă orientarea guvernului. Şi acesta este domnul Petre Roman.

— Deci nu sînteţi împotriva acceptării, în continuare, de către domnul Pleşu a funcţiei de ministru?

— Sînt pentru acceptarea domnului Pleşu la cultură.

— Nu sînteţi supărată pe el că acceptă să facă parte din guvern?

— Nu, niciodată nu am fost supărată pentru, că dacă domnul Pleşu este înlăturat, în această formaţie politică o să apară, ştiu eu...

— Corneliu Vadim Tudor?

— Sau un fost cenzor, ceea ce ar fi un dezastru.

— Dar se pare că, şi cu domnul Pleşu la cultură, este totuşi un dezastru.

— Ei, poate că a mai făcut nişte greşeli, nu i-am urmărit evoluţia pas cu pas. Totuşi sînt convinsă că este un om cinstit.

— Şi eu îl apreciez foarte mult, nu vă pun întrebările astea cu multă plăcere, dar...

— Totuşi, a făcut foarte mult. Datorită lui, există această editură „Humanitas“. Şi datorită domnului Liiceanu, dar aprobările vin de la ministrul culturii. Mă tem că, dacă ministrul culturii dispare, vor dispărea ziarele libere, nu? Sperăm că nu vom fi mototoli şi vom ieşi cu toţii că apărăm ziarele. Apropo, dacă aveţi dificultăţi cu ziarele, eu am propus, în Franţa, să se facă adoptări de ziare care au dificultăţi, din partea marilor ziare franceze.

— Şi ce răspuns aţi primit?

PETRE ROMAN ARE ŞARM. M-A CUCERIT ŞI PE MINE

— Aşteaptă liste de ziare, de la noi..

— Îmi daţi mie numele redactorului şef, adresa, telefonul, localitatea, titlul ziarului, şi cu trimit. Am vrut să scot, în Iaşi, un ziar „Opoziţia“ al Forumului Antitotalitar.

— A, nu e vorba de ce aţi vrut să scoateţi, pentru că nu e vorba de ajutor material, ci de ajutor politic şi moral! Să nu mai fie ziarişti bătuţi sau toată redacţia eliminată şi **FSN**-ul să pună mîna pe ziarul liber şi aşa mai departe.

— Eu vă intervievez pentru o revistă a Uniunii Scriitorilor, pentru „Convorbiri literare“ şi cred că nu se pot băga peste Uniunea Scriitorilor.

— Să sperăm.

— Puteţi comenta atitudinea lui Bîrlădeanu, din senat, împotriva lui Petre Roman?

— Era foarte bine venită această atitudine acum un an, de la început.

— A fost exclus, Bîrlădeanu, din F.S.N....

— Nu ştiu ce este, un teatru sau se pregăteşte o a treia echipă comunistă care să preia totul, care salvează echipa a doua şi echipa întîia?!

— Îl consideraţi pe Petre Roman un comunist?

— Îmi puneţi o întrebare.., Nu vreau să fac nimănui procese de intenţie. În optica mea, prin declaraţiile pe care le-a făcut, în privinţa privatizării, dînsul cred că e conştient că nu se descurcă fără occident, fără ajutorul capitalului occidental. În sensul acesta este mai bine orientat decît echipa Iliescu, care net, acum, prin tratatul militar încheiat, este pro-sovietic şi orientat spre Uniunea Sovietică. Îmi pare foarte rău de domnul Petru Roman. Eu am crezut în dînsul şi mi-a fost, la început, cel mai simpatic din toată echipa.

— Are şarm.

— Are şarm. Da. M-a cucerit şi pe mine. Însă nu a făcut nimic ca să apere populaţia capitalei, cînd au venit minerii. Sau cu Tg. Mureşul. Niciodată nu a luat o atitudine cînd a trebuit împotriva comuniştilor. Or, asta înseamnă complicitate, **nu**? Să puneţi cuvîntul complicitate.

— Eu nu pot să uit cum a declarat el senin că abia aşteaptă să vină alegerile libere, să scape de funcţia de prim ministru să se întoarcă la catedră. Şi cum, după aceea, nu numai că nu s-a întors, dar n-a recunoscut că a spus vreodată.

— Da, este în discursul domniei sale un fel de lipsă de consecvenţă, ceea ce nu este bine nici pentru dînsul, nici pentru nimeni. Nu-i admisibil.

— Pe el nu-l interesează economicul, administrativul şi nici socialul. Pe el îl interesează numai politicul. Nu vede în oameni cetăţeni care au probleme, ci vede pur şi simplu, o maşină de vot.

— Asta e greşeala comunismului. Domnul Petre Roman ar fi putut să facă foarte mult. Pînă acuma putea să fie industria parţial privatizată, cel puţin ramuri mai mici. Cel puţin ceea ce merge, trebuia să treacă în mîna particularilor. Aşa rămîne un mare semn de întrebare, pentru mine, şi chiar mă întreb dacă această colaborare cu foştii comunişti nu este mult mai strînsă decît o credem, dar colaborare cu mult mai subterană şi nu de aparenţă. Pentru că tot ce face nu ajunge decît să compromită economia liberală.

NU ÎNSĂ ŞI INTERESELE COMUNIŞTILOR

— Aşa. Dînd în acelaşi timp în populaţie, a început reforma tocmai pe dos, fără proprietate privată şi a început-o nu în toate sectoarele o dată, ci numai în comerţ, deci încurajează afaceriştii, care compromit într-un fel ideea de economie privată. Trebuia, în producţie, în primul rînd, început. Şi de aceea zic că, poate, în înţelegerea aceasta subterană este ideea de a compromite economia de piaţă în faţa poporului supus acuma la nişte sacrificii ca să ceară o revenire la economia comunistă, centralizată.

— V-ar surprinde dacă v-aş spune că Petre Roman ţine foarte mult cont de dumneavoastră?

— Nu.

— Şi că-i sînteţi un fel de idol politic?

— Ha, ha, nu cred.

— Să mă explic. Tot ceea ce spuneţi dumneavoastră şi, în general, capetele opoziţiei, după un timp devin lozinci ale domnului Petre Roman. Aţi observat că vă îngînă, după un anumit timp, cînd îi convine?

— Nu, nu, pe mine! Dar simte ceea ce convine poporului... De aceea l-am atacat, destul de dur într-un articol pe care l-am publicat: „Demagogia etică“.

— Unde l-aţi publicat?

— În **România liberă**. Cred că s-a publicat şi în **Dreptatea**. Acolo am spus că vrea să confişte nişte valori cum este iubirea, iertarea. Să ne iertăm! Bine, sîntem de acord să ne iertăm, aşa, individual, dar iertarea presupune întîi regretul aceluia care a greşit, recunoaşterea greşelii. Şi pe urmă poate veni iertarea. Asta este, şi în creştinism, o lege. Ori eu n-am văzut aici regrete exprimate, nici greşeli recunoscute în faţa întregului popor, şi cred că aşa ar trebui început. Dar nu cred că mai este cazul pentru că s-au compromis. Din punct de vedere etic, sînt nişte oameni compromişi.

— Dumneavoastră aţi crezut vreo clipă, în decembrie '89 şi ianuarie '90, că vechii comunişti Iliescu, Bîrlădeanu şi ceilalţi îşi vor cere scuze?

— Mai am o idee: îi iertăm ca indivizi, dar cu ei avem şi un contract social. Or, ei au dat dovadă, pînă acum, că nu şi-au respectat acest contract şi nu pot să-l respecte şi atunci, ca şi reprezentaţi ai puterii, nu mai au ce să caute, totuşi, la conducere. Deci, îi ierţi ca oameni, ca indivizi, nu-i pedepseşti, nu le faci nimica, dar fiecare să meargă unde a fost înainte, unul în învăţămînt, celălalt într-o editură, nu? Sau la pensie, sau ştiu eu unde. Eu nu sînt răzbunătoare! Cred că poporul român, în general, nu este un popor răzbunător. Aşa cum vor ei să arate că avem instincte răzbunătoare. Nu, poporul român are instincte democratice şi de blîndeţe.

— Sîntem de acord cu ideea că opoziţia ar trebui să părăsească Parlamentul?

— Dacă toată opoziţia parlamentară va părăsi, sau cel puţin reprezentanţii partidelor de seamă şi **U.D.M.R.**-ul, vor părăsi **Parlamentul**, va fi ceva foarte bun, foarte pozitiv, pentru că, prin asta, acest **Parlament**, de fapt, nu mai există. Va fi un **Parlament** al unei singure forţe politice.

— Vor rămîne sateliţii F.S.N.-ului.

— Nimeni nu-i crede! Sînt partide satelit şi legile pe care le aduce şi **Constituţia** pe care vor impune-o nu va fi legitimă, pentru că opoziţia s-a retras.

— Acuma, după un an de la alegeri, cum vedeţi, retroactiv, participarea lui Radu Cîmpeanu la campania pentru funcţia de preşedinte?

A FOST PRIMA GREŞEALĂ PE CARE AM FĂCUT-O! SÎNT MAI VERSAŢI DECÎT NOI

— Da, pentru că, probabil, avea speranţe că va vîştiga. Or, era de prevăzut că o astfel de campanie electorală nu poate să asigure o victorie în alegeri. Înainte de alegeri, cam cu vreo două săptămîni bune, am reuşit să fac un test, pe care l-am trimis **Parlamentului European**, care a şi fost citit în **Parlament**, de un deputat, în care alertam Occidentul asupra campaniei electorale, arătînd că falsificarea alegerilor s-a făcut în timpul campaniei electorale şi că rezultatele nu pot fi decît dezastruoase.

— Am spus că nu se poate, ca om politic serios, să obţii un asemenea rezultat, indiferent, de trucuri, de măsluiri. Apoi, Raţiu, Câmpeanu, fuseseră plecaţi din ţară.

— A fost o greşeală. Acuma, eu nu vreau să dau în ei, pentru că şi eu am făcut greşeli, toţi am făcut greşeli, trebuie să trecem peste ele. Personal, am votat cu domnul Câmpeanu.

— Întrebarea mea a fost o mică capcană. Eu, de fapt, mă gîndeam la faptul că ei, punîndu-şi candidatura pentru funcţia de preşedinte al României, legitimau această funcţie, care, după părerea mea, conform Constituţiei din 1923, nu exista.

— Bineînţeles. Au fost greşeli, dar a fost şi greşeala mea. De ce nu am luat atitudine? Vedeţi? Nici eu nu am văzut clar pe vremea aceea?!

— Cineva mi-a spus că regretă că atunci cînd s-a strigat pe 22 decembrie „Jos comunismul“ n-a strigat: „Regele Mihai“!

— Şi eu regret. Vedeţi?! A fost prima greşeală pe care am făcut-o! N-am îndrăznit. Mi-a trecut prin minte, la Cluj, cînd tot Clujul era pe stradă în 22, mi-a trecut prin minte acest gînd, dar mi-am zis: „Vai de mine! N-ai dreptul să sugerezi oamenilor, care acuma sînt înfierbîntaţi (e o chestiune foarte gravă) şi asta trebuie să decidă un referendum!“, gîndindu-mă că, totuşi, toată lumea e cinstită. Atunci chiar nu mă gîndeam că se va întîmpla ceea ce s-a întîmplat!

— Dar Iliescu, aşa, comunist cum e el a fost foarte abil şi atunci, pe 22, n-a spus Republica România. A spus România. I-a fost frică să spună Republică.

— Da. Păi, sînt mai versaţi decît noi!

— Ieri, la miting, alături de steagurile albe cu emblema Alianţei Civice şi cele ale P.N.Ţ.-c.d. — erau multe pancarde pe care scria „Regele Mihai“. Cum comentaţi aceasta?

— Ei, cum pot comenta decît foarte favorabil şi mă bucur că simpatia faţă de rege cîştigă din ce în ce mai mult teren în ţară. E singura formă de guvernare viabilă.

In memoriam

Ioan Petru CULIANU

Ioan Petru Culianu s-a născut la Iași, în 1950, într-o veche familie de cărturari, familie ce a cuprins junimiști de seamă și rectori ai Universității. După terminarea studiilor liceale la Iași, Ioan Petru Culianu va fi student al secției de italienistică de la Universitatea din București, perioadă în care se afirmă în presa culturală, în acel scurt răgaz pe care l-am numit „liberalizare", prin eseuri erudite, articole de atitudine și texte literare, publicate în Cronica, Luceafărul, Echinox ș.a. La sfîrșitul studiilor, beneficiază de o bursă în Italia, unde se stabilește pentru cîțiva ani, specializîndu-se în istoria religiilor. În 1978, debutează editorial cu monografia Mircea Eliade, tipărită la Cittadella Editrice din Assisi.

La sfîrșitul anilor '70, devine profesor la Universitatea din Groningen (Olanda), iar cîțiva ani mai tîrziu susține un strălucit doctorat la Sorbona, cu o comisie internațională din care au făcut parte, între alții, Mircea Eliade și Paul Ricoeur. Publică zeci de studii de specialitate în cele mai importante reviste din lume, articole în publicațiile românești din exil (cîteva, foarte puține, și în țară, cînd cenzura se mai relaxa), și aproape zece cărți, dintre care amintim: Iter in silvis. Saggi scelti sulla gnosa e altri studi (Messina, 1981). Religione e Potere (în colaborare; Torino, 1981). Psychanodia I (Leiden, 1983). Expériences de l'extase (Paris, Payot, 1984). Eros et magie à la Renaissance (Paris Flammariose 1984). I miti dei dualismi occidentali și La collezione di smeraldi (ambele la Jaca Book, Milano, 1990). Ioan Petru Culianu a fost, de asemenea, coeditor la excepționala Enciclopedy of Religions inițiată de Mircea Eliade.

După dispariția maestrului său recunoscut, Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu îi urmează acestuia la catedra de la Divinity School de le Chicago University; de asemenea, este executorul testamentar al lui Mircea Eliade.

Pe 22 mai 1991, Ioan Petru Culianu este asasinat prin împușcare în biroul său de la Universitatea din Chicago. Înainte de acest eveniment, primise mai multe scrisori de amenințare în legătură cu activitatea publicistică intensă desfășurată în revistele Lumea liberă, Agora ș.a. În aceste articole, Ioan Petru Culianu făcea aprecieri critice asupra evoluțiilor din România de după 22 decembrie 1989.

Prin asasinarea lui Ioan Petru Culianu, cultura românească pierde un eminent cărturar, din stirpea enciclopedistă a lui Hasdeu, Iorga, Eliade și, de asemenea, unul din spiritele cele mai lucide și mai atente la viitorul democratic al țării. Pentru generația ce are acum în jur de 40 de ani, asasinarea lui Ioan Petru Culianu echivalează cu o tentativă de decapitare.

C. L.

Ioan Petru CULIANU

Ionescu, mîntuitorul

Nimic nu este mai datat decît rîndurile de față.

A scrie despre Ionescu la 5 decembrie 1989, cînd zidul Berlinului s-a dărîmat, iar dictatorul Honecker e acuzat de a fi sustras pentru folos personal o sumă care, oricît ar fi de mare, nici pe departe nu egalează pe cea furată de Nicolae Ceaușescu și depusă în două conturi în Elveția (dacă Ceaușescu, în megalomania sa, n-a reușit încă să întreacă pe marii scelerați ai istoriei, ar putea totuși dobîndi curînd o faimă îndoielnică: aceea de cel mai mare hoț din istorie depășindu-i pe Marcos, Bokassa și Haile Selassie); a scrie despre Ionescu în aceste zile dramatice înseamnă a-l implica pe dramaturg în drama istoriei.

E dureros că situația actuală a României — oricît de puțin e menită să mai dureze — pare descinsă dintr-o comedie absurdă. N-a scris-o Ionescu. Dimpotrivă. Deși descins din ea, Ionescu a deplorat-o. Și tocmai de asta i se cuvin, astăzi, laudele cele mai mari pe care cineva le poate aduce altei minți umane: **Dumneata, Domnule Ionescu, ai văzut mai bine și mai departe decît toți falșii Mîntuitori ai României.**

Românul, între alte nocive vocații evlavioase, o are în mod definit pe aceea a mîntuirii. Ceaușescu a pozat de la început în mîntuitor al neamului: în 1968 l-au crezut, pentru scurtă vreme, mulți dintre noi; astăzi, cînd domnia lui de aproape 25 de ani a devenit una din paginile cele mai rușinoase ale istoriei României, continuă să joace cartea mîntuirii neamului. Cînd nu mai poate invoca Basarabia, invocă Transilvania. A dezbinat pe toți, punînd inteligența nedezvoltată a unora dintre români să lupte cu oarbă iubire pentru o patrie care, sub Ceaușescu, e nu numai vitregă, ci deșănțată. Nebună.

Pe vremea cînd Ionescu spunea **Nu**, țara avea deja tot felul de mîntuitori, unul mai bun decît altul: partidele politice, Garda de Fier, regele Carol, biserica ortodoxă, ba chiar Nae Ionescu ori Nichifor Crainic. Erau mai mulți mîntuitori decît mîntuiți. Pînă la urmă s-au omorît între ei, lăsînd să ne mîntuie armata română, apoi nemții, apoi armata sovietică. Știm cu toții cîte mîntuiri au urmat pînă la mîntuirea supremă a lui Ceaușescu. Știm cu toții cum românii aplecați congenital spre mîntuire (și mulți au fost și sunt aceștia!) au trecut din mîntuire în mîntuire, schimbînd culorile ca mănușile, ba înverzindu-se, ba înroșindu-se la făptură. Se spune că la asta s-ar referi **Rinocerii** lui Ionescu; și desigur se referă la asta, și la multe altele.

Domnule Ionescu, Dumneata ai spus **NU!** din anii '30 și pînă acum; și iată că ai avut nu numai curaj, ci și dreptate. A spune **NU!** cînd orice umbră de inteligență e ștearsă de entuziasme suicidare e mult mai greu decît se crede. A spune **NU!** într-o țară care de 50 de ani e tot mai rău atrasă de abisuri, manifestînd o neclintită vocație a prăpastiei, înseamnă a-ți semna bilet de tren pentru altă țară. Dar în Franța n-ai uitat de unde ai pornit, și ai continuat să spui **NU!** mai departe, cînd schimbătorii la față de mult aplecaseră steagul. Ai rămas singurul român de seamă să spui **NU!** răspicat celei mai ruinătoare dictaturi pe care România a suferit-o de la întemeiere și pînă astăzi: dictatura lui Ceaușescu.

Dumneata, Domnule Ionescu, ai fost întotdeauna un pieton al aerului, nu al pămîntului. De sus, ai văzut mai bine decît ceilalți ce se întîmplă aici jos, printre oameni mărunți măcinați de propria lor prostie și duși de nas de o forță satanică. Mulți români te-au admirat, dar puțini au putut să te urmeze pînă la capăt. Astăzi, însă, toți văd că ai fost singurul care ai avut dreptate să respingi orice Mîntuitor nătîng, să-ți asumi riscul de a spune **NU!** în fața Răului triumfător.

Căci România suferă de cronică lipsă de inteligență, iar la aceasta nu există alt medicament decît inteligența însăși. Trebuie însă administrat repede, căci altfel pacientul, care de mult horcăie în agonie, sfîrtecat de călăi, va sucomba definitiv înainte de a intra pe masa de operație. România are nevoie de inteligența Dumitale, Domnule Ionescu, o inteligență care nu te-a părăsit atunci cînd îi părăsise pe mulți alții, chiar pe cei mai buni dintre ei.

Dumneata, Domnule Ionescu, ești singurul care n-a vrut să mîntuie România, și de aceea ești singurul, adevăratul ei Mîntuitor.

(Text preluat din **Agora**, Volumul 3, Nr. 1, Februarie 1990, p. 286-88)

Jormania liberă

(Această recenzie semnată de Jules Bilstik a apărut inițial în numărul 24 al revistei bianuale **Asmodeus**, fasc. 2, anul 1998. Amintim că numele majorității jormanilor se termină în -an)

Ultima carte a scriitorului național Boba, publicată de Editura Jenan (363 pagini, carton, prețul lei 19,25), încearcă să argumenteze o interesantă teorie asupra eliberării Jormaniei. Nu este singura. De o vreme încoace, am putea spune, orice carte apare în Jormania, fie și despre deșeurile neferoase, nu se poate abține, în conținut sau în prefață, de a enunța astfel de teorii. Consecința inevitabilă este că sensibilitatea cititorului s-a tocit; iar dacă recenta operă a lui Boba a fost deja subiectul mai multor recenzii, aceasta se datorează nu atît calităților sale literare, cît bizarelor supoziții cărora le dă glas.

Majoritatea recenziilor au remarcat pînă acum lipsa de respect a lui Boba pentru cîțiva din eroii revoluției, insinuările sale privind relațiile lor strînse cu Imperiul Maculist, cît și atitudinea lor deseori lingușitoare față de președintele Gologan. Distinsul deputat al partidului național-peizan, fostul scriitor Barban, a exprimat „mînie și nedumerire" față de cartea lui Boba, batjocoritor intitulată „Cui pe cui se scoate". Oare, se întreabă Barban, are un transfug dreptul de a ne judeca pe noi, cei care am îndurat restriștile regimului Gologan, abuzurile doamnei Mortu, violurile și execuțiile sumare ale lui Jacan? Oare un întreg popor poate fi acuzat de complicitate? La aceasta, părintele trapist Lampan, amic al defunctului patriarh Ananghia, adaugă lipsa de sînge jormanian autentic în vinele lui Boba, proveniența lui dubioasă, baltică, dacă nu cumva aztecă. Numai un adevărat jormanian poate înțelege sfînta tradiție a acestui pămînt, vîrfurile albastre ale Cartanilor și alte asemenea dumnezeiești peisaje și simțăminte. (Părinții Ananghia și Lampan fuseseră membri ai Gărzii de Lemn și partizani ai politicii naționaliste a lui Gologan. Articolul lui Lampan a apărut în cotidianul **Euronan**, publicat de Butan. Deși probabil coincidente, aceste amănunte trezesc, desigur, puternice asociații între trapiști, politica șovină a lui Gologan, Garda de Lemn, și alte asemenea dumnezeiești cuvinte și simțăminte).

Să ne întoarcem la cartea lui Boba. În primul capitol, intitulat „Eroare judiciară?" (dar e vorba de eroare pe dos, în favoarea inculpatului), îl întîlnim fără voia noastră (poliția secretă de tristă amintire) pe căpitanul Marșan, „Bestia de la Mistiș", un membru al Secanului care a tras în mulțimea adunată în Piața Libertății. Boba constată că Marșan, deși condamnat la închisoare pe viață de guvernul Sarman-Maman, a fost eliberat după numai opt luni. Pensionat de onoare (Statul oferindu-i o strîngere de mînă și o colecție a revistei **Penthouse**), Marșan a murit într-un accident de vînătoare, întîmplarea făcînd să fie

împușcat din
fost coleg din
mie nu pare
complică atur
o fotografie (c
reporter franc
deghizat în p
ternaționale
late de Secan
ceste cadavre,
disecții studen
de medicină
timele Secan
citat oroare
Maculburg la
Boba pretind
era nimeni al
Marșan deghi
o vagă asemă
tot atît cît în
și Mona Lisa
solidă nu se
material atît

Capitolul d
mentul cel m
ției: președi
strîmbîndu-se
gestul acela
apar după o
tului regal
întrerupt din
mulțimii. T
au transmis
pariția spont
împotriva lu
că doi oam
ore pentru c
gur papou
nul îndoielni
mai convinge
ziție a sa, a
potriva lui
de la mulțim
difuzoare d
rale cîteva
tr-adevăr, v
de ani. Seca
ziasmul rebe
înrăite și im
benzi de m
să mîngîie
logan și să
rante ale p
canul său
magnetofon
Boba se înt
benzile?

Un anumi
desigur că
decît căpitan
tocmai; dar
babil este
cunoaștem.
pen-mit, el
tire (acest
însuși, care
personajului
este amicul
greșeală pe
gradul de
gere de ini
revistelor P
funeralul s
suși patria
rat de o e
care împre
ducerea și
partidului
niciodată d
nu știe).

Capitolele
țin dovezi
simpatii di
tanți ai ge
și Maculbu
sapte, se
Conducan,
generali Se
scenarea u
grăbită a c
presia obiș
gura cu ță
Și cine? C

Capitolul
rii: bețivi
răzgîndesc
moașă din
popit, fost
un jurnal
cleioasă;
log; un g
substanțe
lui Sherlo

pim cititorului plăcerea de a descoperi singur legătura dintre ele. De ajuns să spunem că, în urma unei anchete minuțioase, Boba trasează planul extrem de precis al loviturii de stat pentru înlăturarea lui Gologan. O înlăturare pe care o credeam populară, întrucît a costat sute de morți și răniți. O înlăturare care însă nu a fost populară, de care a beneficiat guvernul Șarman-Maman, dar care n-a fost organizată de nici unul din reprezentanții marcanți ai acestui guvern de solidaritate națională format exclusiv din membri ai partidului comunist. Dar de cine a fost organizată? Cumva de căpitanul Marșan?

Nu tocmai. Nici de Secan. Nici chiar de generalul Merlan.

După Boba, perfecta organizare a planului se datorează unor adevărați profesioniști din Bedeker, celebra poliție secretă a Imperiului Maculist. (Boba ne furnizează chiar și numele colonelului care a întocmit planul, precum și o listă a tuturor participanților săi jormanieni. Numai doi membri din guvernul Șarman-Maman figurează pe ea, cu semn de întrebare. Boba sugerează că toți cei unsprezece guvernanți inițiali se știau sprijiniți de Maculburg, dar nu cunoșteau detaliile planului. Astăzi încă cei dintre ei care n-au murit tragic în confruntarea cu masele — și au rămas doar trei — știau exact de la cine primesc ordine și prin cine. Au aflat de mult cine erau oamenii de legătură).

Nu ne rămîne decît să încheiem cu un semn de întrebare. Dacă ipoteza lui Boba este corectă, aceasta înseamnă că poporul a fost tras pe sfoară. După cum spunea însuși răposatul Sarman, fost dictator în continuarea lui Gologan și cunoscut pentru un anume cinism înnăscut: „Dar oare nu asta e funcția esențială a poporului?"

(Text preluat din **Agora**, Volumul 3, nr. 2, Iulie 1990, p. 215—219).

Clipele vieții

Nu cred

Citesc în „România liberă" din 23 mai 1991 următoarea știre: **„Profesorul Ioan Petru Culianu a fost ucis.** Eminentul om de cultură român, stabilit în Statele Unite, profesor Ioan Petru Culianu (născut la Iași în 1950), a fost ucis ieri după amiază cu focuri de armă (după ce primise câteva scrisori de amenințare) în incinta Universității din Chicago. Profesorul Culianu îi urmase lui Mircea Eliade la Catedra de istorie a religiilor."

„România liberă" este cel mai serios ziar din țară, și nu am nici un motiv de a'i pune la îndoială credibilitatea. Și totuși, nu pot crede macabra știre, pentru că nu pot crede în moartea lui I. P. Culianu.

Mi s'a spus că BBC a difuzat pentru prima dată știrea. BBC nu dă știri false ori îndoielnice. Și totuși, știrea despre asasinarea lui I.P. Culianu nu poate fi adevărată.

Mai mult, aceeași BBC a transmis și reacțiile unor intelectuali ieșeni la aflarea marmorizantei vești. Firește că aceștia, nepunând nici o clipă în dubiu credibilitatea BBC, au reacționat cum era de așteptat: cu sfâșiere, cu revoltă, cu infinită jale și cu neputință. Socot că s'au grăbit, căci moartea lui I.P. Culianu nu poate fi adevărată. Sunt două voci egale care'mi spun asta: rațiunea și sufletul, sau instinctul, sau subconștientul, sau dragostea.

Judecata îmi spune că este ceva ce nu se leagă în această știre. BBC este una din principalele surse de informație pe planetă, cu câteva zeci de minute de emisiune zilnică în limba română. Dacă e verosimil ca BBC să aibă și să difuzeze o asemenea știre, este neverosimil ca alte posturi de radio, cu timp de emisie în română mai lung sau egal cu al BBC să nu fi preluat, măcar în treacăt, informația. E neverosimil ca secțiunea română de la „Europa liberă", unde I.P. Culianu era bine cunoscut, ca valoros colaborator, și citat sau comentat adeseori și pe larg, să nu fi catadixit a da o asemenea știre, nici măcar o singură dată, până în momentul când scriu aceste rânduri (25 mai 1991). Asasinatul s'ar fi petrecut la Chicago, unde Culianu locuia și avea o prestigioasă poziție la Universitate. D-sa fiind nu numai unul dintre cei mai importanți români din străinătate, dar bucurându-se și de faimă internațională, ar fi fost natural ca „Vocea Americii" să fi fost prima care să anunțe, din Chicago, cu toate detaliile disponibile, teribilul eveniment. Ceea ce până la ora asta n'am auzit să fi făcut. Nici „Radio France". Ca să nu mai vorbim de Radio-televiziunea română sau Radio Iași.

Deci știrea provine dintr'o singură sursă, („România liberă" pare s'o fi preluat de la BBC, deși nu precizează originea informației). Oricât de serioasă această sursă, faptul că știrea nu a fost confirmată sau infirmată de alte agenții asemănătoare, dă de gândit.

Mai sunt și alte incongruențe asupra cărora s'ar putea specula. Mijloacele mele, ca și ale mai tuturor celor aflați în țară, în provincie, de a avea o confirmare sau infirmare certă a acestei știri sunt aproape nule. Ca prieten al familiei Culianu, am încercat să contactez principalele rude din țară. Nu am reușit.

*
* *

Admițând totuși ipoteza că I.P. Culianu a fost într'adevăr asasinat, întrebarea la care ar trebui răspuns mai întîi ar fi: cine se temea de profesorul, scriitorul, românul I.P. Culianu, și se temea atât de mult de el încât și-a asumat riscul de a'l ucide? Răspunsul nu e ușor de găsit, căci pe de o parte pare că nimeni nu putea să se gîndească a se teme de cea mai inofensivă și fragilă ființă din lume: nu făcea propriu-zis politică (decât tangențial și în limitele în care bunul simț ultragiat de comunism i-o dicta), nu avea vicii, dușmani personali etc. Pe de altă parte, I.P. Culianu era firește temut de mulți demoni, centurii de demoni și demonași, văzuți și nevăzuți... Și totuși, până la asasinatul în plină zi e o cale cam lungă, și miza e mare.

Iată deci că explicațiile raționale ale unei asemenea crime se bat cap în cap și nu duc nicăieri. Orice judecată sănătoasă exclude posibilitatea asasinării lui I.P. Culianu.

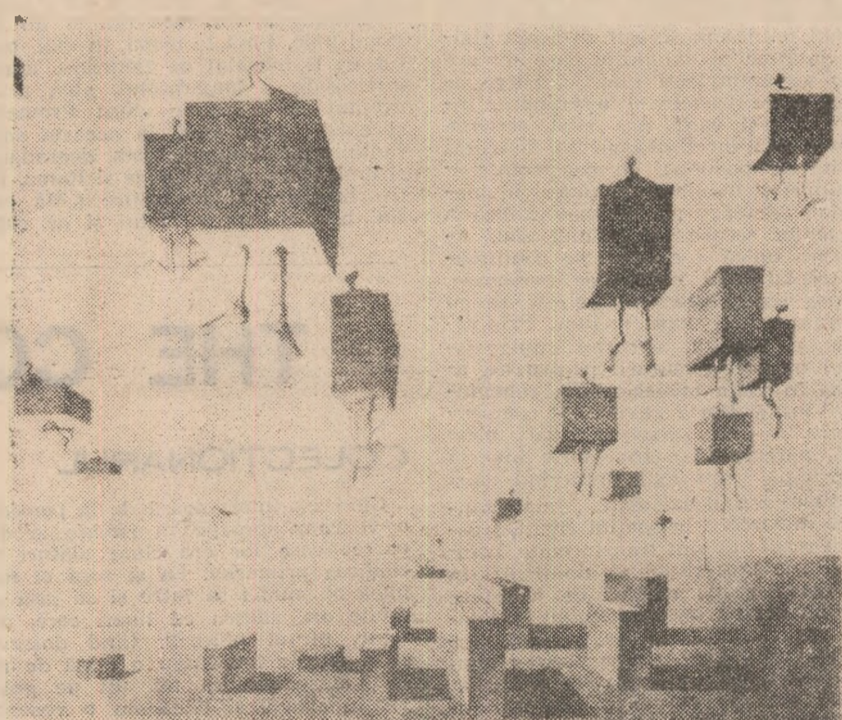
*
* *

Dar în ce mă privește, dincolo de orice analiză logică și dincolo chiar de orice posibilă confirmare faptică, pur și simplu nu cred moartea lui Nene, ci în revederea lui. În revederea lui apropiată. Peste trei săptămîni, la 18 iunie, într'o marți, el s'a anunțat să vie în țară, la Iași, exact după 20 de ani de exil. Va veni însoțit de Tereza și Dan, cu D-na Culianu, la casa lor de pe strada Sf. Atanasie nr. 13, iar Tată ne va da vișine din vechea grădină, cireșe din cireșii răsădiți de Dan... Și vom bea din nou ceai pe cerdacul acela..

Da, da, așa e:

Poarta e deschisă,
Lampa e aprinsă,
Câinii sunt legați

Mihai URSACHI

Moartea cărturarului

Miercuri 22 Mai, ajuns seara tîrziu la un prieten, aflu că sînt căutat telefonic de **B.B.C.** pentru a spune cîteva cuvinte despre Ioan Petru Culianu, asasinat în cursul zilei în biroul său de la Universitatea din Chicago. Ce puteam să spun? Cum puteam să spun ceva despre Nene ca despre un mort, cînd el dovedise că este, poate, cel mai viu din întreaga generație? Cum să moară împușcat, la 41 de ani, la vîrful potențialului său creator, cel care, pe urmele lui Mircea Eliade, începuse să dea o nouă strălucire tradiției cărturărești și enciclopediste inițiată de un Cantemir și marcată de Hașdeu și Iorga?

Am spus Iorga și îmi amintesc că și acesta a murit împușcat, victimă a barbariei dezlănțuite. Împușcat în cap, Culianu împușcat în cap, Iorga. E firesc, „capul gîndește", cum spuneau și torționarii **Securității** în vremea ce loveau anchetații și deținuții **în cap**, repetînd obsendat: „la cap! la cap! la cap!". Așa fusese ucis și istoricul Gheorghe Brătianu, lovit cu ranga în cap în închisoarea de la Aiud. Tot la cap loveau și minerii, și securiștii-mineri pe studenții bucureșteni în iunie trecut.

Da, împușcat în cap, așa a murit Culianu. Cu capul se gîndește. Iar el chiar gîndea. A gîndit zece cărți, publicate în cele mai prestigioase edituri europene. Mai avea **în cap**, alte zece, cum a mărturisit într-un interviu acordat nu de mult revistei **22**. A gîndit sute de studii de strictă specialitate, alte cu deschidere culturală impresionantă, a gîndit și zeci de articole de analiză și atitudine politică. Și sub Ceaușescu. Și sub Iliescu. Deși se afla „acolo, departe", și-ar fi putut să nu-l mai intereseze ce se întîmplă aici. Dar l-a interesat. Nu putea să uite de unde a plecat, nu-i putea uita pe cei lăsați aici. Articole lucide, critice, dar argumentat critice, căutînd a afla de lumină pentru destinul acestei țări în istorie. Iar cine se apleacă profund și onest asupra acestei probleme ca și insolubile nu are cum să nu intre în conflict cu puterea. Cu cea despre care se spune că s-a terminat, cu cea care, de fapt, o continuă pe aceea. Iar Culianu a intrat în conflict cu această putere, căreia i-a și refuzat avansurile, cum le refuzase și celeilalte.

Ioan Petru Culianu își preda cursurile, își gîndea cărțile, își scria studiile, își publica opiniile. Era un om care gîndea, deci avea opinii, și încă bine argumentate. În ultima vreme, începuse să primească din nou scrisori de amenințare. Nu le-a luat în seamă, cum nu le luase nici înainte. A continuat să-și publice opiniile în **Agora**, în **Lumea liberă**, cu interviul amintit începuse să publice și în țară. Și le exprima și la posturile de radio în limba română. Un savant ocupat, un cărturar mereu în activitate, dar care își găsea timp și pentru a se gîndi la nenorocirile noastre.

Era un om care gîndea, și era un om liber. Dar libertatea și gîndirea nu sînt pe placul tuturor și, în primul rînd, nu sînt pe placul tiranilor, nici al proștilor.

Pe 22 Mai 1991, Ioan Petru Culianu nu a primit nici o scrisoare de amenințare. În aceea zi, eminentul cărturar român, poate cel mai bine instalat dintre toți românii de vîrstă încă tînără în cultura Occidentului, a primit cîteva gloanțe în cap. Căci, cum bine știu Domnii torționari, cu capul se gîndește...

Liviu ANTONESEI

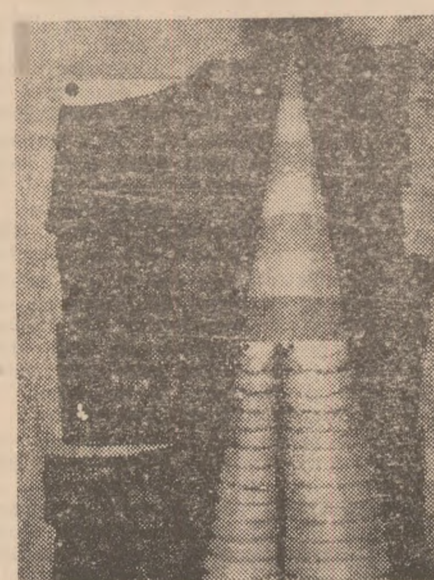
P.S. Poate n-o să aflăm niciodată cine a fost instrumentul care a apăsat pe trăgaci, cum n-am aflat nici cine ne-a împușcat în decembrie, cine a ucis în iunie. Poate o să aflăm că a fost un dezaxat plătit nu se știe de cine, cum s-a întîmplat și în alte cazuri. Sau, poate, că a fost un „fost securist" sau cine mai știe cine. Oricum, vom afla că Dl. Măgureanu, de pildă, nu știe nimic, nici alți Domni, chiar mai sus situați. Pentru mine nu are nici o importanță. Cum am mai spus-o, într-o scrisoare către Dl. Măgureanu, de toate aceste crime sînt vinovați cei care și-au asumat răspunderea de a păstra nepedepsiți și necercetați torționarii.

Cronica literară

Exilul între revoltă, blestem și revelație

După mai bine de treizeci de ani, romanul lui Vintilă Horia, **Dumnezeu s-a născut în exil** — distins în 1960, în ciuda intervenției autorităților comuniste, cu premiul Goncourt — reușește acum să ajungă la cititorii români. Este sfîrșitul unui mult prea lung exil ce-ar putea însemna, pentru o carte, uitarea sau chiar moartea, și în același timp, este revenirea în forță a unui prozator deosebit care, numai datorită istoriei aberante și obscurelor legi ale mediocrității a putut fi exclus din literatura română. Așadar, în acest volum se amestecă exilul cărții, exilul autorului, exilul personajului și, poate nu în ultimul rînd, exilul celor lipsiți de adevăr.

Imaginarul jurnal al ultimilor opt ani de viață ai poetului Ovidiu surprinde prin simplitatea sa dezarmantă. Și, totuși, scrierea fragmentată, parcă lipsită de destul suflu, adoptînd ritmul lînced al ființei obosite, se dovedește a fi cea mai potrivită transcriere a unei stări incerte și tragice: „înțeleg sensul tragic al exilului, acest loc agățat între o origine pierdută și un țel care nu se lasă întrezărit." Într-un fel, scrierea jurnalului pare să suspende orice intenție artistică, puțina forță a personajului consumîndu-se într-o introspecție chinuitoare. De altfel, însemnările nu sînt zilnice și nici măcar nu pot fi datate pe parcursul unui an: scrisul urmează timpul interior al exilatului care nu are zile, săptămîni sau luni, ci curge amorf, între tristețe și înseninare. Între iarnă și vară. Așa încît, scrierea neîncheiată, încetinită, gîfîită, deliberat lipsită de podoabe, cu neașteptate iluminări și nenumărate căderi în monotonie devine, parcă, materializarea existenței scoase din ritmul său. Aventura unică a exilului se conturează treptat, mai presus de personaje, în paginile acestea limpezi, scrise cu siguranța unui mare scriitor. Prin Ovidiu, personajul pe care-l smulge istoriei moarte a culturii pentru a-l arunca în viața misterioasă a romanului, Vintilă Horia revine — compensatoriu? — în zarea spirituală pierdută, parcurgînd o traiectorie inversă propriului său exil, încercînd să-și corecteze eșecul existențial. Imposibilitatea întoarcerii în spațiul rîvnit, frustarea resimțită sînt transformate, printr-un adevărat ritual al amintirii, în puterea aproape magică de a reface imponderabilul unei spiritualități. Spațiul geografic al exilului nu este decît pretextul pentru descoperirea unui nou spațiu spiritual, cu un profil aparte. Recunoscîndu-se în poetul izgonit la Tomis, Vintilă Horia suprapune două experiențe despărțite de aproape două mii de ani, propunînd un adevărat arhetip al exilului. Reușește astfel să depășească spaima acută a dezrădăcinării, dînd universalitate lumii de care s-a rupt, integrînd-o în „patria mai mare" a Europei. Să fie jurnalul imaginar doar transcrierea experienței personale a exilatului român prin intermediul unei existențe intrate în legendă? Identificarea, peste vreme, cu autorul **Artei de a iubi** nu pare deloc forțată; în spatele chipului schematic păstrat de istorie, în mod neașteptat, este descoperită figura prometeică a poetului ce se opune aberațiilor Puterii, introduce și cultivă diferența într-o lume a uniformizării. Deci, în locul compilatorului vesel ce prelucra — libertin, dar uneori slugarnic — legendele despre zei, poate fi întrevăzută personalitatea rebelă ce se ridică împotriva imperiului distrugător, tentacular, în stare să se întindă dincolo de orice granițe, dar și în sufletele oamenilor: „Augustus ne dăduse un imperiu, dar ne luase sufletul. Fără suflet nici o dragoste nu e posibilă." Ce anume determină această schimbare? Cum ajunge să se trezească — în iubitorul orgiilor și cîntărețul, uneori teatral, al femeilor — o conștiință potrivnică imperiului? Dar, în cele din urmă, nu s-a produs nici o transformare uluitoare; scriitorul — o recunoscuse, implicit, chiar și Platon în a sa **Republica** — se află, prin posibilitatea de a trăi întru cuvînt pe poziție de adversitate față de putere, indiferent de ce fel ar fi ea, Conflictul între **cuvînt** și **imperiu**, între **arme** și **poezie**, între insuportabila teroare polițienească și libertatea de neîngrădit a scrierii poate să rămînă mocnit, dar nu dispare niciodată. Confuzia puternicilor în fața libertății nelimitate a cuvîntului devine cel mai sigur semn al forței literaturii. Mecanismul ce trebuie să se apere inventează sensuri noi, nebănuite de autorul versurilor, forțe oculte ce trebuie controlate. În glumă — și, din păcate, extrem de serios — s-a spus că teroarea și cenzura inventează cărți incendiare și de cele mai multe ori, dușmani neîmpăcați ai Puterii. Lectura **prin filtrul fricii de orice diferență** sfîrșește prin a produce altori indezirabili. Între tiran și exilat se stabilește, în mod paradoxal, o legătură **charismatică**: lingușirea latentă a poeziei va desăvîrși chipul tiranului, în vreme ce persecuțiile îi vor oferi poetului aura răzvrătitului și, mai tîrziu, prin exil, șansa de a-și regăsi autenticitatea. Vintilă Horia analizează chiar procesul subtil prin care pedeapsa se transformă în „cadou", orice suferință, orice lovitură trezind un suflet ce risca altfel să rămînă în mediocritate, făcînd să apară într-o minte ce se dezmorțește întrebări chinuitoare. De fapt, înainte de exil, Ovidiu nu există ca prometeu decît în mintea lui Augustus, cel înspăimîntat de propria lui putere, însă confuzia și pripeala ce-i atrag condamnarea vor face din el un individ unic. Pînă la urmă, în exil, poetul va fi modelat de fantasma minții înfricoșate a împăratului, abia acum dreptul de a spune „Sînt Prometeu și exist." Însă, pînă la această siguranță, va trăi duplicitatea, degradantă și umilitoare, între Tomis și Roma. Între lingușire și răzvrătire („Mă clatin, beat de incertitudini și de rugă, între Tiberiu și Dumnezeu."), în zona incertă dintre două gesturi la fel de inutile, își va face loc gîndul care începe să înțeleagă exilul — blestem, în absența unui dumnezeu, sub un amenințător cer gol. Poezia nu mai e decît minciună, notațiile zilnice sînt și ele chinuitoare, certitudinile s-au risipit. Autoanaliza a scos la iveală un gol înspăimîntător, lipsa „cerului Romei" devine tragica „lipsă de cer". Exilatul ajunge, astfel, să întîlnească mulțimea de exilați din jurul său care orbecăiesc în căutarea unei salvări. Iubirea? Puterea? Dumnezeul unic? Accidentul biografic, farsă a istoriei se dovedește a fi destinul umanității în general, care trăiește într-un timp al exilului. Tînjirea după un spațiu cunoscut, chinurile memoriei se transformă, treptat, în tînjirea după acel adevăr pe care mulțimea zeilor nu l-a putut niciodată spune. Exilul a înlăturat compromisurile, a ridicat vălurile de pe ochi, a adus suferința fără de care nu e posibilă cunoașterea. În singurătate, sufletul s-a purificat, blestemul exilului a fost înțeles ca o stare a umanității, o așteptare înfrigurată a timpului adevărului. Inițierea e pe cale de a se îndeplini, minciuna de dinainte a dispărut, suferința l-a șters, teama s-a schimbat într-o dulce neliniște. Exilatul se transformă, deci dintr-un ins blestemat într-un inițiat, dintr-un disprețuit într-un individ în stare să primească revelația. Răzvrătirea de început prin poezie nu mai ajunge, cuvintele s-au tocit, versurile par artificiale: „Poeții așteaptă vestea nașterii lui Dumnezeu pentru a scrie cărțile unor vremi ce vor fi închinate dragostei." Exilul se transformă din suferință în febrilă căutare a „noului cuvînt"; poezia care părea a fi o armă împotriva imperiului este, de fapt, măcinată din interior de aceeași boală. Exilul a fost o pedeapsă și o favoare, un purgatoriu și o inițiere, o caznă și o purificare, o moarte și o renaștere, o sfărîmare a zeilor și o apropiere de Dumnezeu, un blestem și o revelație. Iar timpul exilului este timpul pregătirii pentru „noul limbaj", pentru noul Dumnezeu, pentru reintrarea în spiritualitate...

Gabriela GAVRIL

Vintilă Horia, **Dumnezeu s-a născut în exil**, ed. Europa, Craiova, 1990.

Biftec tartar

(urmare din pag. 2)

Filmul despre Piața Universității este un film revoltător de trist și de amar. El vorbește nu numai despre neputința noastră, cît, mai ales, despre suficiența criminală a celor aflați la putere, despre cinismul lor abject. Iar singura secvență care cuprinde în ea, dramatic, mesajul fără echivoc al „emanațiilor" la revendicările celor care în disperare de cauză recurgeau la ultima formă de protest, făcînd greva foamei, a fost secvența cu tovarășul Silviu Brucan. Ce credeți că le recomanda greviștilor foamei acest stalinist, coborît parcă dintr-un tablou de Bosch, cu sfidătoarea impertinență a unei hiene sătule: „să mănînce o... friptură, Hăr, Hă, Hăăăăă"

Asta a și fost Piața Universității pentru acești carnasieri: o friptură. **ÎN SÎNGE!**

THE COLLECTOR

by JOHN FOWLES

COLECȚIONARUL

Cînd s-a întors acasă de la pension, o vedeam aproape în fiecare zi deoarece casa lor era chiar alături de clădirea primăriei. Ea și sora ei mai mică obișnuiau să intre și să iasă de multe ori, adesea cu tineri care, desigur, nu-mi plăceau. Cînd dosarele și registrele îmi lăsau o clipă de răgaz, obișnuiam să mă uit pe geam jos în stradă și cîteodată o vedeam. Seara îmi însemnam asta în jurnal, la început cu X, apoi, cînd i-am aflat numele, cu M. Am văzut-o de cîteva ori și afară. Odată chiar am stat în spatele ei așteptînd la coadă la biblioteca publică din strada Crossfield. Nu s-a uitat la mine dar i-am văzut capul din spate și părul prins într-o coadă de cal. Era foarte deschis la culoare, mătăsos, precum gogoașa viermilor de mătase. Prins într-o coadă de cal care îi venea pînă aproape de talie, cîteodată în față, cîteodată în spate. Cîteodată și-l ridica în creștetul capului. Numai o dată, înainte ca ea să-mi fie musafir aici, am avut privilegiul de a o vedea cu el pe spate și mi-a luat răsuflarea, pentru că era frumos ca al unei sirene.

Altă dată, într-o sîmbătă liberă cînd m-am dus la muzeul de Istorie Naturală, am venit cu același tren. Stătea cu trei scaune în fața mea, pe celălalt rînd, citea o carte și am putut-o privi timp de 35 de minute. Văzînd-o, aveam întotdeauna impresia că prindeam un exemplar dintr-o specie rară, înălțîndu-mă spre el cu inima plină de emoție.

Întotdeauna mă gîndeam la ea așa în cuvinte ca fugitivă, rară și foarte rafinată, deosebită de celelalte fete, chiar și de cele drăguțe. Destinată mai mult unui adevărat cunoscător.

În anul cînd a mai mers încă la școală n-o cunoșteam, știam doar că tatăl ei era doctorul Grey iar dintr-o discuție auzită la o ședință a cercului colecționarilor de insecte, că mama ei bea. Am auzit-o pe mama ei vorbind într-un magazin, avea o voce fandosită, se vedea că era genul care bea, se machia prea strident, etc.

Am crezut că unchiul prinsese un pește imens. El însă avusese un atac. L-au dus acasă dar n-a mai spus nici un cuvînt și nici nu a mai recunoscut pe nici unul dintre noi.

Zilele acelea petrecute împreună, de fapt, nu chiar împreună pentru că eu plecam întotdeauna să prind fluturi și el rămînea lîngă undițele lui, întîlnindu-ne totuși la masă și mergînd împreună la dus și la întors, zilele acelea (în afară de cele despre care voi povesti) sînt cu siguranță cele mai frumoase pe care le-am trăit pînă atunci. Mătușa Annie și Mabel obișnuiau să-mi disprețuiască colecția de fluturi cînd eram un băiețel dar unchiului Dick prindea întotdeauna fluturi pentru mine. El admira întotdeauna o captură frumoasă. Avea aceleași sentimente ca și mine pentru o nouă imago și obișnuia să stea și să privească aripile întinse, transparente și felul gingaș în care și le mișca și întotdeauna el îmi lăsa și mie un spațiu în magazia lui pentru borcanele cu omizi. Cînd am cîștigat un premiu pentru un exemplar din Fritillaries el mi-a dat o liră, cu condiția să nu-i spun mătușii Annie. N-are rost să mai continui, a fost ca un tată pentru mine. Cînd am ținut cecul acela în mînă, el a fost persoana, în afară de Miranda desigur, la care m-am gîndit mai întîi. I-aș fi dăruit cele mai bune undițe și cel mai bun echipament și orice și-ar fi dorit. Dar n-a fost să fie.

Am început-o cu pariurile din săptămîna în care am împlinit 21 de ani. În fiecare săptămînă pariam 5 șilingi pe o singură lovitură de biliard. Bătrînul Tom și Crutchley care lucrau cu mine la impozite și cîteva fete mergeau împreună la local și întotdeauna insistau să merg cu ei, dar eu rămîneam lupul singuratic. Nu mi-au plăcut niciodată nici bătrînul Tom și nici Crutchley.

Ei bine, apoi a fost anunțul scurt în ziarul local despre bursa pe care o cîștigase și despre cît de talentată este și numele ei frumos ca ea însăși, Miranda. Am aflat că era la Londra să studieze pictura. Articolul acela a avut un efect cu totul neașteptat. Părea că am devenit mai intimi, deși sigur că nu ne cunoșteam încă la modul familiar.

Nu pot spune ce a fost, dar prima dată cînd am văzut-o, am știut că pentru mine era unică, Desigur, nu sînt nebun, știam că era numai un vis, și că așa ar fi rămas întotdeauna dacă n-ar fi fost banii. Obișnuiam să o visez cu ochii deschiși, să mă gîndesc la povești în care o întîlneam, făceam lucruri pe care ea le admitea, mă căsătoream cu ea și așa mai departe. Nimic urît, asta nu s-a întîmplat niciodată pînă în momentul despre care voi povesti mai tîrziu.

Ea desena și eu aveam grijă de colecție. În visele mele era numai ea întotdeauna, iubindu-mă pe mine și fluturii din colecția mea pe care îi desena și colora; lucram împreună într-o casă modernă și frumoasă, într-o cameră spațioasă cu geamuri din acelea uriașe; într-o casă în care la întrunirile pe care le organizam pentru colecționari în loc să amuțesc la cea mai mică greșeală și eu și ea am fi fost gazdele cele mai căutate. Ea era drăguță cu părul ei blond deschis cu ochii gri și desigur în tot acest timp ceilalți bărbați erau galbeni de invidie.

în românește de **Cristina BOCSRAY**

Chachall

Chinologică

Într-un recent conclav pictoricesc, pe cînd cîntăream îngrijorările breslei, cam aceleași ca pe vremea lui Vasari sau Bunescu, unul din noi a strigat: sîntem niște cîini. Asta însemnînd, în context: sîntem tratați precum cîinii. După clipa de liniște, altul a mîrîit din cealaltă parte a sălii: eu nu sînt cîine. Cel care strigase e florist de-o viață și a făcut avere. Celălalt se încăpățînează de-o viață să facă o gaură în cer și nu dă semne că ar vrea să renunțe.

Val GHEORGHIU

Cornul lunii-în-curs

Doi „golani" se căsătoresc

Treaba ta, ți-o faci cu mîna proprie, casă de piatră, bătrîne! De ce, te temi că dragostea îmi va „anihila individualitatea"? Ha-ha... Din contra, dragostea mă va izola de lumea exterioară, de nesuportat, neocomunistă, așa o numești tu, nu? După cum căsătoria mă va scoate din sine și mă va proiecta în persoana iubitei, soției... Vorbe mari, te recunosc... Rememorînd: Mircea Eliade recunoștea că erosul anulează individualul? Prostii...

Chemat să fiu iar martor

Eram invitat azi la căsătoria civilă a două foste personaje ale mele! Nu glumesc, două personaje din serialul **Jurnalului unui martor („A fost o conspirație legală: nu mă prostiți voi pe mine"**, 26 de episoade publicate săptămînal în a doua jumătate a anului 1990 în trista revistă „Contrapunct")! Serial dedicat tragicelor evenimente din 13-15 iunie 1990 — cînd tocmai se împlinește un an... Ați citit bine: vineri, 10 mai 1991, de Ziua Regilor României, două foste personaje ale mele mă cheamă să le fiu martor la Casa Căsătoriilor sectorului IV din București, orele 10,45... Doi foști **golani** activi ai Pieței Universității ce aveau să se cunoască în pușcărie, după arestarea lor abuzivă, ilegală, absurdă pentru zeci de zile „la Circa 12 de Poliție" la 14 iunie 1990, nevinovați: după ce au fost prezenți, protestatari, 53 de zile în Piața Universității și nu s-au băgat în seamă... Azi hotărînd să se căsătorească: el, poet-bibliotecar, Mircea Dobrovicescu, ea, economistă, Maria Lie, el la 40 de ani, ea la 30! Amîndurora publicîndu-se mărturisirile represiunii actualului regim politic...

Jandarmii ăia de la Parlament mă sperie

Ce spui? Dragostea... Dragostea te proiectează în persoana iubitei și tinde să te identifice cu ea...

Hai odată, că am întîrziat: era deja ora 11 și soția nu se mai hotăra ce flori să cumpere din Piața Unirii... Încotro? Trebuie să fie undeva pe aici Casa Căsătoriilor... Pe naiba! Lasă, că nu avem de ce să ne grăbim, îmi repetă soția, o fi coadă acolo și o să avem de așteptat, tu nu știi cum e la asemenea ocazii?

Aveam de mers pe jos spre Piața George Coșbuc: pe un soare torid, neobișnuit, soția deja începînd să se plîngă după o bucată de drum făcută în mare grabă, ba că-i e strîmtă fusta nouă și nu poate face decît pași mici, „dar dacă vrei îmi pot ridica fusta pînă la coapse", ba că iar se vor duce dracului „flecurile" abia puse la tocurile-cui cu trotuarele astea pline de crăpături în asfalt, gropi și pietre și ea nu crede că o să-mi convină să dau mîine alți 70 de lei să pună altele... Hei! Nu tăiem drumul pe la Mitropolie, în deal? Chiar dacă pe mine mă sperie jandarmii ăia de la Parlament cu pușca încărcată, îmi spune la ureche soția, ținută strîns de brațul meu stîng. Hai să mergem mai repede...

Acum castanii găsindu-se și ei să-și scuture ultimele flori uscate, bătute de un vîrtej iscat din senin, în coafura mea netunsă și nepieptănată și soția să mă oprească, să mi le extragă, (parcă ar fi păduchi), una cîte una, bombănind că măcar cu asemenea ocazie să fi pus și eu o haină ca lumea pe mine, cămașa albă, cravată, și pantofii de mort, dar ți-ai găsit să discuți cu catîrii...

În țara metafizicii

Avînd să căutăm pînă să ni se aplece nenorocita aia de Casă a Căsătoriilor, degeaba eram îndrumați cu „parcă e pe strada aceea, încercați pe acolo": trecuseră deja trei sferturi de oră de cînd trebuia să fi început festivitatea, cînd, în sfîrșit, la sediul P.N.L. al sectorului IV... Aici era? Să nu înțelegem greșit, clădirea e mare, sediul P.N.L. are și el cîteva încăperi aici, mă rog... Ne uităm și iar ne uităm după cei doi miri ai noștri, „golanii", nici zare: deși curtea e plină de miri și invitați.. Or fi înlăuntru! Ne facem loc printre fotografi și cameramani-video... Dar de unde: ofițerul de serviciu care a oficiat căsătoria fostelor mele personaje mă asigură că fix la ora 10,45 le-a pus să semneze „da"... Uite așa... În fața tuturor surprizelor...

„În țara metafizicii, a celui mai pur și mai abstract efort de iubire, de înțelegere, de armonie în viață"...

Desumflați, ce să ne fi făcut? Cine știe în ce cîrciumă s-or fi dus să serbeze.. N-au ei bani de cîrciumă, dragă, mă asigură soția, trebuie să fie la el acasă, la mire, la o șampanie, ceva... Da? ... pornim agale: ce mi-ai făcut, din cauza ta am ratat căsătoria fostelor mele personaje, am ratat ... fiu iar martor... „Golanii" tăi...

Tramvaiul aerian

Noi trebuia să fim oricum supuși încercării... ... zău...

Pînă ce ne apare deodată în fața ochilor un tramvai. În această civilizație românească a fotolui rece, a electricității... Fuga, să-l prindem, îmi strigă soția, călcînd strîmb și sărind într-un picior, are stația după colț, poate ajungem mirii din urmă... Care urmă, dragă? Hai mai repede...

Asudați, urcăm în tramvai, de unde tramvai pe strada asta: soția își suflecase fusta, acum se chinuia să o întindă în jos, ochii celor din jur... Eu, nehotărît să compostez bilete, să nu le compostez? [illegible] stînga, în dreapta, parcă nu e nici un [illegible] călători și pentru două-trei stații... Zdranga-zdranga: tramvaiul aerian, cu ușile deschise, cotește cu noi cu tot în viteză și noi trebuia să mergem înainte! Poftim, tot soția cu ideea... Ei, frumusețea fără chip a ideii... Tramvaiul aerian încetinește la un moment dat, vatmanul înjura ca la ușa cortului un șofer care a oprit mașina mică prea aproape de linia tramvaiului, sărim din mers... Acum, încotro? Încotro, neîncotro, mergem pe jos, să fim siguri că ajungem... Unde?

E cald, scoatem hainele de pe noi, soția se plînge că a obosit, gata, nu vreau să o iau în brațe? Că pentru taximetru nu aveam noi obraz... Că de vină sunt numai fostele mele personaje: ce le-o fi apucat să se căsătorească? „Așa autor ești tu, să n-ai habar pe unde îți bat cîmpii personajele"... Actul creației...

Nu tăiem drumul de întoarcere tot pe la Mitropolie? Că-mi place locul... Dacă vrei tu... Acum nu mă mai tem de jandarmii cu puștile încărcate de la Parlament! Nu? Nu, că nu suntem singuri, ai văzut cîți americani... A, excursioniști: zeci de americani care făceau poze cînd am trecut noi la venire, făceau poze, zgomotoși, eu Patriarhul?

În Catedrala Patriarhală e coadă...

Ce ar fi să intrăm? Actul creației... „Actul creației e totuși încărcat de ispite și trimiteri către lume, care scot pe om din orbirea și subiectivismul creatorului"...

Acum nu mai era picior de american în fața Parlamentului, acum erau băștinași cu sticluțe pline cu un lichid galben din care beau luminați în pridvorul Catedralei Patriarhale: ce o fi bînd? Habar n-am: agheasmă? Dacă n-o fi vin sfințit? Gata, hai să intrăm și noi... Hai: pășim timorați în Catedrală, facem cruce pe furiș și ne rușinăm, nu mai făcea nimeni cruce... Ce o fi acolo? Descoperim înlăutru o coadă incredibilă la una din porțile pătrunderii în altar, sute de creștini... Ce Dumnezeu s-o fi dînd? În orice caz, eu nu am de gînd să stau la codoiul ăsta! Că s-o fi dînd ceva pe gratis din partea Regelui, mai știi, că e ziua lui... Crezi că se dă pe gratis? Mersi, mă lipsesc de împărtășania de aici pe ziua de azi, poate o să găsim totuși mirii noștri să ciocnim un pahar...

Ieșim. Sunt melancolic. Îmi aminteam bine? „Oamenii ajunseseră destul de izolați, de triști și de dezorientați ca să nu-și revendice libertatea deplină a conștiinței și a actelor lor. Această libertate a dus pe oameni la Hristos"... Da?

Un cîine de rasă o sperie pe soție, lătrînd: nu de alta, dar să nu-mi rupă ciorapul, se scuză ea curajoasă, e cel mai scump ciorap pe care-l am! Soția fiind pățită: în copilărie mușcătura unui cîine sălbatic avînd să o lase cu cicatrici vizibile deasupra gleznei piciorului stîng, că nu putea să o muște de undeva unde nu se vede...

Coborîm dealul și urcăm la etajul doi al apartamentului mirelui, la un bloc vechi, în Piața Unirii: batem, că soneria e defectă dintotdeauna, nu răspunde nimeni, „cum îți place"? Fostele mele personaje căsătorite azi își fac de cap, se distrează pe seama noastră la ora asta în altă parte! Lasă și tu un bilet în ușă, să aibă habar că noi am vrut să le fim martori la căsătorie, dar că din lipsă de inspirație... De ce nu recunoști? Ce să recunosc? Păi, că azi n-ai fost inspirat... Eu sau tu? Încheie biletul cu „scuze"...

EPILOG

Întorși cu coada între picioare acasă la noi, aveam să fim chemați prin telefon de mirii **Jurnalului unui martor (13-15 iunie 1990)** acolo unde erau, acasă la vicepreședintele Filialei București a Alianței Civice, Ion Gîtlan, tatăl copilului-erou împușcat la 21 decembrie 1989. Normal, vom merge acolo imediat: unde îi vom găsi, între alții, prezenți pe Mihai Șora și Ana Șincai! Și unde se vor încinge niște discuții de ore întregi îndeosebi pe seama Partidului ce ar putea fi desprins din Alianța Civică... „Între discontinuul cuvintelor și continuul vederii" (Mihai Șora). Dar aceste discuții sunt deja argumente pentru o altă poveste ce nu cred că voi mai fi în stare să o scriu, din păcate... De reținut vrînd să mai fie aici că Alianța Civică, unde mireasa este secretară-contabilă iar mirele e un sufletist al cauzelor ei, Alianța Civică a ținut să fie martoră, în particular, la sărbătorirea căsătoriei a doi din „golanii" veritabili ai Pieței Universității, foste personaje ale mele, arestați zeci de zile la rînd și eliberați să fie și mai uniți decît înainte...

Liviu Ioan STOICIU

Tamaretă

Aveai gene-atît de lungi
Că puteai,
Cînd te-aplecai
Peste margini de fîntînă,
Ca să-mi fii la îndemînă,
Cu ele apa s-ajungi,
Zînă!

Bocet de adult

Cînd o să-ți răsar în prag,
Călare pe un melc pag
Cu coarnele-n spume,
Sosit din hăt larga lume?

Și cînd o să-mi scot piciorul
Cu pinten de aur,
Din scăriță, să-ți spun dorul
Și să îți arăt cosorul
Plin de sînge de balaur?

C-am rămas
În plop!
Nici tu rouă, nici tu cvas,
Fără castraveți și scop,
Singurel și-n cap bătut
De-un soare orb, surd și mut
La o margine de vară,
Surioară, surioară...

Tamaretă

Să-nvățăm latina pînă cînd,
Surîzînd,oh,surîzînd,ah,surîzînd
Vom avea, uimiți, același gînd.

Și atunci, trezită moale-n zori,
O să înțelegi atît de-ușor
Că-s un botanist fermecător

Care, în crivat să nu te zbați
Goală, dintre crinii pipărați,
Coapsele îți zmulge cu nesaț

Și le strînge-n brațe și-n coperți
De atlas nepus încă-n comerț,
În genunchi rugîndu-te să-l ierți!

Chiuitură

Ți ai scos sînii la mezat
Și buricul.
Pe ei sufletul mi-am dat,
Pe el atîticul,
Doar un vîrf de limbă-nfipt
Fierbinte într-însul,
Nimfă de eucalipt
Ce te-apucă plînsul...

Bocet de adult

Doamne, cearcănele mele
Sînt cît roata carului.
De atîta dor și jele
M-am dedat amarului.

Am băut sticlă de țuică,
N-am aflat nimica.
Plînge-n streașina mea, puică,
Plînge rîndunica.

Și-am băut și-o vodcă triplă,
Rătăcit sub soare.
Parcă o aud cum țipă
Mișcînd din picioare.

Doamne, cît de trist mă simt
Pe acest pămînt:
Păpădie de argint,
Suflată de vînt...

Emil BRUMARU

Din presa vremii...

Salut și cum pe lîngă toate veștile proaste de pînă acum trebuia să vină și una bună, iat-o: băiatu' a intrat cu amîndouă picioarele în **Europa** ● Anul 2, Nr. 46 ● Care **Europă** titrează glorios: **Și noi avem un stăpîn — Măria Sa, Poporul Român!** ● Măi, să fie! ● Și care **Europă** își propune să nu mai critice Guvernul' ● Da'i pune șase întrebări ● Incomode toate ● Și 'oate!... ● Ce să mai vorbim! ● Mai ales aceasta: **„Este adevărat că fiul d-lui Baltazar a participat activ la spargerea unor autoturisme și datorită tăticului său a scăpat de școala de corecție?** ● Dar nu asta o doare cel mai tare ● Ci asta: **Este adevărat că un mare număr de evrei din U.R.S.S. și din alte țări, inclusiv Israel, doresc să se stabilească definitiv în România?** ● Noi, ce să zicem? Cineva tot trebuie să stea pe aici... ● Că românii pleacă, taică!, pleacă... ● Noroc cu europenii noștri... ● Că mai revin la mormintele soților Ceausescu ● Și ce credeți că fac pe-acolo? ● Discută, mai pun o floare, mai iau un gît de rachiu, mai aprind o luminare... Așa, să le fie bine celor de Sus!... ● Și nici Silviei Ardeleanu, care a vizitat și ea necropola din Ghencea, nu-i e rău ● Stă cu oamenii ăia miloși care mai beau un rachiu, mai aprind o floare, mai pun o lumînare ● Ca-ntru-nn județ al sărmanilor se simte fetica!... ● Cel puțin așa zice ea ● Și n-avem nici un motiv să n-o credem... ● Sărmani, de, cu duhul.. ● Așa cum ne crede și amicul C.V.T. ● De la **România Mare** ● Care ce-mi zicea? ● Păi, că la palida lumină a candelei, citea ● Citea **Viața lui Iisus** ● Că la ei nu s-a tras curentu' ● Noroc că au venit în toiul nopții la el niște tineri strigînd: **România Mare — cea mai tare din parcare!** ● Tineri care nu s-au lăsat pînă nu i-a băgat domnu' Vadim în partid ● Și au promis că vor face ordine în țara asta ● Că nu se mai poate așa... ● Cu țiganii și alte alea... ● Ei, s-ăcu' să te vedem poet Emilian Marcu!... ● Fugi, taică, la timp ● că ăștia nu mesc cu alogenii.. ducă-se pe pustii!... ● Și plouă, băieți, plouă... ● Vreme de beție!... ● Și știți de ce plouă? ● Păi, plouă fiindcă așa se face Guvernu'... ● Sictir!

Cu stimă
Dorin SPINEANU

Semnul „?“

N-avem alternativă ?

Guvernanții noștri nu încetează să repete că ei nu se „clintesc“ întrucît nu ar exista o alternativă de guvernare, și nici replică la programul lor de reformă. Au repetat aceste lucruri atît de des încît, probabil, au început să le și creadă. N-au decît, deși o asemenea atitudine exprimă o părere foarte proastă despre capacitățile intelectuale ale unui întreg popor. Dacă însă începem să fim puțin mai mefienți și să întoarcem lucrurile pe toate părțile, avem toate șansele să avem mari surprize. Mai întîi — iar aceasta este chiar o surpriză de proporții —, dacă ne vom întreba care este, de fapt, programul de guvernare și de reformă al guvernului, vom constata că acesta nu prea există. Avem, în fond, de-a face cu o conducere improvizată, care se conduce, pe ea însăși, în funcție de stimulii interni și externi — cum ar fi mișcările revendicative sau presiunile **F.M.I.** Dacă nu credeți, vă întreb: care este programul guvernamental?

A existat o schiță de program alcătuită sub conducerea academicianului Postolache în mai trecut, e adevărat, dar aceasta nu a fost niciodată încheiată și nici nu s-a aplicat măcar 5 minute. Cît privește discursurile D-lui Roman, cu greu cred că ar putea convinge pe cineva că este vorba de un program de reformare a unei economii socialiste pe cale de a-și da duhul. Deci, oricît ar părea de surprinzător, **guvernul nu are un program.** Îmi imaginez că nu doriți să numim reformă masivele scumpiri de produse și servicii botezate, nu știu din ce cauză, liberalizare a prețurilor, nici imperfecta lege a fondului funciar care, în plus, nici măcar nu se pune în aplicare.

Dacă, din punctul de vedere al formațiunii guvernamentale, nu se întrezărește nimic, au apărut totuși cîteva **alternative reale**: cea propusă de **Cartelul sindical Alfa**, cea în curs de elaborare de **Alianța Civică**, în sfîrșit una foarte bine închegată propusă de **P.N.Ț.-c.d.** Or, toate acestea nici măcar nu sînt consultate de către guvern, în ciuda propriei sale penurii în domeniu.

Cu prilejul vizitei D-lui Coposu la Iași, am avut prilejul să discut cu Domnia Sa și cu o parte din grupul de experți ai partidului pe care îl conduce. Programul mi s-a părut coerent, distribuit în conformitate cu o excelentă logică a construcției unei economii viabile și, în plus, aplicabil chiar și în condițiile în care dezastrul economic s-a mărit în loc să fie limitat de noua putere. Cît privește experții, am avut impresia că „dau clasă“ unicatelor guvernamentale crescute la „Ștefan Gheorghiu“ și „Institutul de cercetări de pe lîngă **C.C.** al **P.C.R.**“ Chiar așa, domnilor guvernanți: N-avem alternativă? Să fim serioși.

x

Un alt motiv pentru care nu se „clintesc“ emanații noștri guvernanți, „legitimați“ prin alegerile de anul trecut, îl constituie chiar rezultatele acelor alegeri. Trecînd peste starea de neinformare a electoratului de atunci, trecînd peste coeficientul de falsificare a acelor alegeri, ne putem totuși întreba, dacă, **acum**, situația mai este aceeași. Sînt semne că ea s-a schimbat semnificativ, că a apărut o distanțare a alegătorilor de **FSN**, că actuala guvernare nu mai are baza de masă din mai 1990. În mod normal, ar fi necesară o nouă chemare la urne a populației, pentru a pune în acord componența **Parlamentului** cu opțiunile actuale ale cetățenilor. Peste tot în lume se întîmplă așa, cînd apare o stare tensională între electorat și cei care se află la conducere. Decît să tot sulemenească guvernul, ar fi mai indicat ca Dl. Roman să prezinte demisia acestuia, să lase locul unuia de tehnicieni care să gestioneze afacerile curente pînă la alegeri. Dacă ar dori binele țării, așa ar proceda Dl. Roman și colegii săi de „emanație“. Dar doresc ei, într-adevăr, binele țării sau, pur și simplu, iubesc mai mult puterea?

L.A.

Bilanț cu sold pasiv

O fotografie a TVR, apărută zilele trecute în cotidianul „România liberă“, poate servi drept emblemă a regimului comunist din România. În acea imagine simbolică TVR e înconjurată de un gard de sîrmă ghimpată. De doi ani regimul comunist este în stare de asediu. E o presiune uneori insesizabilă, alteori atingînd cote înalte, cum s-a întîmplat în ultimele zile cînd își anunțaseră intenția de a intra în grevă minerii, muncitorii de la marile uzine bucureștene și lucrătorii din agricultură. Acum, la un an de la alegeri, apele s-au despărțit de uscat și supraviețuirea regimului comunist e un fapt indubitabil. România nu reușește să iasă din criza globală în care se află începînd cu anii '80 în primul rînd pentru că este o criză a sistemului care continuă să subziste. Acest sistem — fie-ne permisă o comparație — este ca un baraj fisurat prin care trece, dar în spatele căruia încă mai exista lacul. P.C.R.-ul nu s-a volatilizat, ci s-a fracționat adaptîndu-se condițiilor de după evenimentele din decembrie 1989. Îl identificăm destul de ușor în F.S.N., P.S.M., P.U.N.R., Vatra Românească și în partidele de stat și revoluție — combinație obișnuită în istorie — explică starea de tensiune continuă de după decembrie '89. Cei implicați în lovitura de stat caută să stăvilească valul revoluționar. F.S.N.-ul care în linii mari este o fracțiune a P.C.R. încearcă să stabilizeze regimul cu pierderi minime. De aceea reforma agrară e parțială, iar „marea privatizare“ nu se zărește la orizont.

F.S.N. nu a aniversat un an de la victoria în alegeri. E și acesta un semn al situației dificile în care se află partidul de guvernămînt. În schimb, au rememorat momentul alegerilor tinerii din Alianța Civică. Ei au ridiculizat cu talent tarele regimului. De aici încolo începe rolul opoziției politice, care este acela de a obliga partidul de guvernămînt să participe la restructurarea sistemului totalitar.

Paul BLENDEA

Doamne, fă-mă să pricep!

Cînd acum un an și mai bine am îndrăznit să scriu cîteva smerite rînduri în chestia editurii „Junimea“ onorabilii redactori ai onorabilei case de editură m-au avertizat că mă aflu într-o grozavă rătăcire. Am făcut „mea culpa“ și, cum simțul vinovăției nu-mi lipsește cu totul, am păstrat o rușinată tăcere. Așteptam fulminantele apariții promise nu numai cu aviditate ci și cu o oarecare jenă. După două-trei cărți publicate de „Junimea“, teamă-mi era că asupra-mi se va prăvăli oprobriul legitim al cititorilor fermecați de profesionalismul, diligențele, abilitatea sus-zișilor lucrători ai importantei instituții. Din fericire pentru mine n-a fost să fie așa. A trecut anul și nici o carte serioasă (cu două excepții, care, de fapt, constituie întreaga producție editorială) n-a ieșit de sub teascuri purtînd sigla casei. Nedumerirea mea n-a primit încă un răspuns plauzibil. Domnul Mardare cu subtilitatea-i speculativă recunoscută, a încercat să lumineze cititorii (iar bietul de mine este unul dintre cei mai fideli admiratori ai editurii). Însă parabolele sale n-au făcut decît să-mi întunece și mai mult supozițiile. Nu-i hîrtie. Bun, dar atunci de unde găsesc editurile „Humanitas“ sau „Moldova“, ca să nu mai vorbesc de „Dacia“, acest prețios articol? Tipografiile îți cer și pielea de pe tine. Bun, așa va fi fiind. Dar atunci cum reușesc tot felul de grupuscule autointitulate „edituri“ să-și vadă apărută maculatura? Nu-s autori. Aici s-avem pardon. Cînd se vor publica manuscrisele oferite de Mihai Ursachi, Liviu Antonesei, Nichita Danilov, Luca Pițu, Dorin Spineanu? Cum că „Junimea“ trece printr-o sau pe sub o eclipsă îmi pare lucru vădit. Eclipsele pot fi numai constatate nu și împiedicate de vrerea omenească. Sînt primul care să-i înțeleg pe redactori în benedictina lor trudă. Și totuși îmi pare o performanță greu de priceput. Numai Domnul mă mai poate lumina în mare bunătatea Lui...

V.G.

Dă fiecăruia, Doamne, moartea lui

Nu are nici cincizeci de ani cînd se stinge în temniță, în împrejurări rămase pînă astăzi obscure. Este un învins și rareori judecătorul îl iartă pe acela care a pierdut. De altfel, însuși învinsul știe de la bun început că va pierde și o și declară într-un rînd. Depinde însă de cine ești înfrînt și cum îți asumi această înfrîngere. Paradoxul este că Mircea Vulcănescu a fost înfrînt de către alți înfrînți. A căzut însă împreună cu Adevărul lui, un Adevăr care nu este nici appendix al logicei, nici simplă exactitate ci, mai mult, un fapt de credință. Acest Adevăr nu poate fi distrus și, în numele Său, îți poți asuma cu seninătate înfrîngerea.

Aceste rînduri mi-au fost ocazionate de lectura unei mărturii. Ea aparține lui Ștefan J. Fay și este intitulată, destul de nefericit, **Sokrateion** (editura Humanitas, 1991). Autorul a fost un familiar al lui Mircea Vulcănescu. L-a surprins în varii ipostaze și fără a face exces de retorică le rememorează la îndemnul celor două fiice ale filosofului, Sandra și Măriuca. Avem de a face, așadar, cu o scrisoare-confesiune, care se alătură mărturiilor unui Eliade sau Noica (textul celui din urmă s-a publicat anul trecut în revista **Orizont**). Momentele povestite de Ștefan J. Fay sînt pentru viitorul biograf al lui Mircea Vulcănescu **extrem de prețioase. Autorul i-a fost o vreme un fel de secretar și în această calitate i-a dactilografiat adesea poeziile, relevînd un aspect mai puțin cunoscut al acestui spirit** cu adevărat enciclopedic. Din cîte-mi dau seama talentul lui Mircea Vulcănescu a fost real. Însă cîți cunosc aplicația cu care a tradus **Cartea a treia despre sărăcie și despre moarte** a lui Rilke? Acum cîțiva ani, Dan Ciachir a descoperit în colecția unei reviste cîteva fragmente din această traducere, care, dacă s-a păstrat în întregime, ar trebui publicată neîntîrziat. Ștefan J. Fay consemnează și „confruntarea“ dintre Al. Dragomir și mentorul său în tema **oglinzii** (episod amintit și de Constantin Noica într-un text din 1984). Ceea ce la Al. Dragomir era numai un gînd, o deschidere, devine la Mircea Vulcănescu **un gînd desfășurat** în toate încheieturile sale, multe nebănuite. Cel din urmă ajunge să compare oglindirea cu **rugăciunea**, apoi vorbind de oglinzile concave să ajungă la funcțiile deformate, pentru a încheia cu o tipologie a culturii avînd drept criteriu cultivarea **oglinzii**, găsind de pildă un refuz al oglindirii în protestantism. Tema este extrem de îmbietoare și e păcat că autorul nu a publicat într-o anexă cele două texte...

O mărturie ca aceasta nu poate să nu te ducă cu gîndul la voluptatea neamului nostru de a-și ucide geniile. Stăm parcă sub un blestem pe dos: dacă nu le-am alungat cu pietre, dacă nu le-am interzis să vorbească (precum în cazul lui Blaga), atunci am avut grijă, malefică grijă, să le omorîm. Avem prea mulți martiri pe care nu-i merităm...

Valeriu GHERGHEL

Colectivul de redacție: Radu ANDRIESCU, Liviu ANTONESEI (redactor șef adjunct), Emil BRUMARU (redactor șef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacție), Alexandru DOBRESCU (redactor șef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacție), Mădălina GRIGORAȘ (secretar de redacție), Nicolae IONEL, Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACȚIA: IAȘI, Casa cu absidă, Centrul civic, telefon: 981/16242. Administrația: București, Calea Victoriei 133—135, telefon: 90/500648.

PREȚUL UNUI EXEMPLAR: LEI 6

Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă, P.O. Box 12—021, telex 10376, prsfir, București, Calea Griviței nr. 64—66, sector 1.